

ספר אהבה הלכות ברכות

(כט) אם אכל פירות משנעת המינין ואכל תפוחים אינו לנדר על התפוחים כי שגם הם בכלל ברכת על העץ שגם הם פרי עץ. אכל אכל תפוחים ושהו יין לנדר לנדר על התפוחים. ואינו יוצא בברכה על הגפן ואע"פ שגניהן מין עץ הן. וכ"ש באוכל צמר או פרי האדמה ושהו יין או אכל משנעת המינין. אין ברכת על המוחיה פיטרת את הצמר ואת הדגים. אכל שחה יין וימים. אינו לנדר על המים כי ברכת היין פיטרתו אע"פ שאינו מעין ברכות. מידו דהוה (עג) אכרבה ראשונה דקיימא לן יין פיטרת כל מיני מוסקה משום חשיבותו ואע"פ שאינו בכלל פה"ז הוא הדין בברכה אחרונה:

פרק רביעי

(א) (ה) על כל פירות האילן ומנדרין עליהן בתחילה נפשיה ולבסוף כי רבות. חץ וזה' מינים שהן משנעת המינים התחילים בתורה. והם ענבים תאנים רמינים זהים חמרים. שונדרים עליהם בתחילה כמו על שאר והוא נפשיה אלא שלבסוף מנדרין עליהן מעין שלג והוא על העץ ועל פרי העץ:

(ב) כל דבר שגדל על האילן ואינו עיקר הפרי. או אפילו שהיה עיקר הפרי אלא שאינו ממש בחשיבותו. הרי זה נחתי לה דרגא ואינו מנדר נפשיה אלא נפשיה. לשיכר על הענבים נעודם צום כי"ו שלא הניעו לבטול הלכן הרי עדיין אינן בחשיבותן (ג) ומנדרים עליהם נפשיה. ומשהניעו לבטול הלכן הרי הן בחשיבותן ומנדרין עליהן נפשיה. ומתוך שלא נודע לנו שיעור פל הלכן. לשיכר לעולם

מנחת עני

זה אינו ראוי. אכל ודענא אם כנר אכל דנר ספק ודאי דניחא טפי להסיף ולבאלי הספק. שאם שלא ינדר כל עיקר ע"ל: (עג) אכרבה ראשונה. וכ"כ החרדי היינו חקא בחקום שפירא מנדרה ראשונה כנין שהיה לסמי החיס נאצה שניך על היין דאז אחריון כמו שפירא מנדרה ראשונה ה"נ פטרה מנדרה אחרונה אכל אם לא ה"י החיס לסמי נאצה שניך על היין והרי לנדר על החיס שנאחלע השמייה דהא אין קנע לין היא הדין נמי לנדר לנדר אחר החיס לענזה ע"ל הונא נח"א ס"ק כ"ד. וכ"כ הג"ה לדין דקיימא לן דיש קנע לין כ"כ נא"ע ס"י ר"ג. אם כן היה לה כשעודה וכמו שנשעודה הסירות הנאים בתוך השעודה אע"פ שגרינן נכרה לפניה דלאי מעיקר סעודה הם מ"ו איס טענינן נכרה לאחריה דכוון שיש קנע לסעודה מה נא בתוך הקניעות הרי ברכת הקניעות שהיא נה"מ פטרתה היא הדין ה"נ נאמה חיס או שאר סאקים בתוך קניעות יין דאע"פ שזוהי איתה בענין שניך לנדר לפניה כנון נכחך והיסח הדעת מ"ח נכרה אחרונה דין פטרתה ולפי שיש שייכות לסאקין ניין יהיה לה חך סעודה דידה הו"ל ללדיקו"ס קנע לין. חכל ודאי אם אכל פירות בתוך קניעות יין בזה לא אחריון כלל דהוה לה חך סעודה דידה דאין שייכות אפילו לחך סעודה. שא"כ נסעודה סח דאם הכל היה לה חך סעודה. מאיס דקניעותה היא הגדול והמשיג שכל הסאכלים והמאקים לפיכך לגבה הכל היה חך סעודה ונשטר בנדרה אחרונה שלה. ואפי' נזכרים הנאים לאחר הסעודה קורס נה"מ לפי החנהנן נימי חכמי הגמ' דאם כנר בלה ענין הסעודה:

(א) על כל פירות. סעיף א' ונ' נטר ונ"ע ס"י ר"ב: (ג) ומנדרין עליהן נפשיה. ולענין ברכה אחרונה לא נדר כלל נסוסקים. ונדרה דא"ס החוססת שסוסקים נני חטה חי אכל כ"א כ"ע מידים דאין מנדרין אפריה רק נ"כ ואפי' נני חטה שאמרו מסירם נשמעתין כל שהוא מין דגן ולא צא"ס פת ר"ג אחר ג' נרכות ומכ"א טעין ג' ומדכיל נדברי חכמים כל שהוא מין דגן נשטע אפי' אכלו פי חפיה דנענת הסינין דרישא וכמו שכתב החוססת מין דגן נשמע אפי' אכלו פי חפיה דנענת הסינין דריש'. אכל כאן כיון דנוסר אין פרי נסור כלל ודאי דאיהו קאונה

לעולם אין מצרכין על הענבי (ב ז) אלא צפה"א עד שיהיו גדולים ביותר. וכן אין מצרכים פה"ע על חרובין עד שיראה בהם כוון שרשראות של חרובים וכן בימים עד שיגדל הנץ סנינם. וקודם לכן מצרכ עליהן צפה"א. אלא שאר כל האילן (ג) משיוצא פרי מיד הן חשובין ומצרכין עליהן צפה"ע. ובלבד שלא יהא (ג ב) מר או עפץ ביותר עד שאינו ראוי לאכילה אפי' ע"י הדחק. דאז אין מצרכין כלל: (ג) (ד) סופי ענבים שאין מתבשלים לעולם וכן על (ה) הנובלות שהם תמרים שנשלים ושרפוס החום ויבשו מצרכ שהכל:

גרעין

מנחת עני

מנחת פרי אף לענין ברכה אחרונה אבל ב"כ לריך לנרך דהא נהנה. ומו הא"ך יאמ' על העץ ועל פרי העץ כיון דנאסח אינה מנינה לפרי העץ לכן שפיר לא הוביח החוסקים כאן כלל מדין ברכה אחרונה שאם אין בזה שום פיקצ'א אלא לנרך ב"כ: (ב ז) אלא צפה"א. דקיימא לן דנצרכה צפה"ע אם נירך צפה"א ילא אכל בהסד לא ילא ויזקא כשי' לו לאכול אחריו דבר שנצרכו ב"כ וגם דבר שנצרכו על העץ הרי אכל שניהן אחריו וסנרך ברכה אחרונה על שניהן ובה פט"ר עוד מצרכה אחרונה על הענבים משה נספך אבל אם אין לו לאכול סת' ודאי דאשיר לאכלו כלל. וכמו שכתבנו צפה"א צפה"ע ס' ר"ח סעיף ד' דנחזיקים שיש ספק בנצרכה אחרונה אין לה תקנה ואין לאכלה אלא בתוך הסעודה שיסטרנה בנצרכה הסוף: (ג) סעיף א' פרי. ואקדים החתיקים כזהן קטנים דנצרכין שהכל. הוא שאם דעדין אין שם פרי כלל אלא קליפין לבד יאכלו רק סעודת הקליפה שהיא רכה: (ג ב) פרי. ואם מחזקין על ידי האור סנרך שהכל לפי שאינה פרי כלל ולא נטעו לה אשתא דהבי וכלקחין: (ד) סופי ענבים. ל' הצ"ע שם סעיף ט'. ולא דמי לנוסח שצרכין צפה"א. דאזני בוסר דעוסד לעשות ממנה סעודה מנינה דאשתא לעילויא דהיינו יין שצרכין עליו צפה"ג. פנים הכי דיו דמורידין אותו מעלה אחת מן פה"ע לפה"א שצ"כ בסי' ענבים שצרכים לעשות חוץ לכן מצרכים שהכל עכ"ל הס"א שם. ולעכ"ד נראה פשוט דאזני בוסר דעוסד נעלמה להיות פרי ודי לה להורידה דרגא חד. שצ"כ בסוף דלא יהיה פרי לעולם לפיכך ירד ממדרגתו כל עיקר: (ה) הנובלות שהן כר. כתב הנ"י כאן ח"ל כתב רבינו ירום ניבולות שהוא מין פרי ולא נצחר ביאולו שהכל עכ"ל ולא דק שהרי אחריו צנע' דנצלות היינו צנע' כסדר ופירש"י שנשלים ושרפוס החום ויבשו ומתרים הם עכ"ל וא"כ אינם ענין לשלל נצטרו ציולס עדיין עכ"ל הנ"י ונמ"ר ירד כתב הט"ר ח"ל ועל הנובלות והן מין תמרים שאין מתבשלין על האילן עכ"ל הט"ר. והקשה שם הד"ח על ל' הנ"י הנ"ל ח"ל הנ"י כתב על רבינו ירום ולא דק ולא ידעתי למה כתב כן שצ"כ שרש"י פ' נענין אחר ס"ח ר' ירום כתב כל' הט"ר והוא ליה לכתוב ב"כ אדברי הט"ר שלא דק עכ"ל הד"ח. וכמו כן הקשה הט"ר ג"כ בסי' ירד שפסיה דנפשיה ע"ש. ואני נעני לא איכל לנצין כלל דעת קד"ש האלה. דבבר יס' פילוק והפס' רב בן ל' וכו' ר' ירום וכן לשון וכו' הט"ר. והוא דבוכה הט"ר בזה שכתב והן מין תמרים כלומר אינן תמרים שחם דתמרים שחם ודאי דתמיד מתבשלין אלא שהן מין מתמרין שאין מתבשלין על האילן כלו"ו שצ"כ כלל להיות קיימין על האילן עד שיתבשלו כי סדרכן של זה החין להיות נובלין לעולם מן האילן קודם הביאול. והרי הן טעם כמו סופי ענבים שאין מתבשלין לעולם ואפ"ר ספק דחנרך עליהן שהכל. שצ"כ הל' וכו' רבינו ירום הוא לענין אחר כלל שכתב ולא נצחר ביאולו שכתבנו שצ"כ היא פרי מצרכה להצנעל על האילן אלא שנסלה מן האילן קודם גמר ביאולה. ומה שכתב שהוא מין פרי אין כוונתו מין פירות אלא כוונתו לפרש מה הוא שלא באמ' שהוא דבר אחר כלל לכך מפרש שהוא מין פרי אלא שלא נגמ' ביאולו. וא"כ הרי הוא בוסר טעם ועל הנוסח נאסח מצרכין פה"א ולא שהכל. והוא שסיים הנ"י ח"ל וא"כ אינם ענין לשלל נצטרו ציולס עדיין עכ"ל. הרי מכלית עדיין בסי' מוכח כונת הנ"י כמו שכתבתי. וכל זה הוא צרור ואפסתי. והנ"י צ"ע כאן ונמ"ר ר"ד כתב בלשון רש"י. ולי' רש"י לריבין לפרש טעמו וכו' והן תמרים שקלקלם החים ונצמחה לגריעותא ולכן מצרכים שהכל. ומה שכתב תמרים שנשלים ושרפוס אין הנהגה כל' שנשלים על ביאול פרי כלומר שהחם נצחר ביאולו. אלא שירשו תמרים שכבר נצמחים וטונים ששרפוס החום. ומה שכתב שנשלים כלומר דהוא לה כמו תמרים קיין שנשלים דנצמחה לגריעותא וקיימא לן פרי מצרכה לאכלה קי ואכלה מנושל סנרך שהכל. וכן מוכח על' רש"י בסי' דאשרינן שם בלשון לשון דאמר

ספר אהבה חלכות ברכות

(ר) (ו) גרעיני הפירות. אם הם מתוקים הרי הן חשונים כמו עיקר הפרי ומצרך עליהן נפה"ע. ואם הם מרים אינו מצרך עליהם כלל. ואם מתקן ע"י האור מצרך עליהם שהכל. והטעם דכיון שהם מרים אינן פרי כלל וזודאי לא נטעי להו אדעתא לזוהק הגרעינין כי ודאי העיקר דעתן רק לעיקר הפרי. אלא דכשהם מתוקים הרי הם חשונים מין הפרי עצמה. אבל כשהם מרים תו אינם חשונים כלל וכלל והלכך אם מתקן שיהיו ראויים לאכילה אינו מצרך אלא שהכל משא"כ בשקדים המרים דהן הן העיקר הפרי ובהחילה נטעי להו אדעתא דהכי למתקן בבישול או באור. והלכך אם מתקן מצרך עליהם עיקר הצרכה והוא פה"ע. דהוה לה מנוח כמו פירות שדרבן לאכלם רק מבוסלים דאינו מצרך עיקר הצרכה והוא פה"ע אלא כשהן מבוסלים וכשהם חיינ מצרך שהכל:

(ה) שקדים המרים כשהם קטנים מצרך נפה"ע. דכשהן קטנים חבלי להו אינשי בשביל קליפתן שהיא רכה מאוד ואינו מרה. וכשהם גדולים הרי הקליפה נחמשה ועיקר אכילתם מה שנפני' והוא מר ואינו ראוי לאכילה והלכך נטעי להו אדעתא דהכי לאכלן כשהם קטנים. והרי הם חשונים פרי. ולפיכך מצרך ב"פ העץ. וכשהן גדולים אינו מצרך כלום דאזוקי מזקי שהן מרים. ואם מתקן על ידי האור או ע"י ד"א מצרך ב"פ העץ. ולפי דנטעי להו גם כן ל'כלן כשהן גדולים על ידי תיקון והרי אם הקנן חשיב לה ג"כ שפיר פרי. אבל בשקדים המתוקים הדין בהיפך. כשהן קטנים מצרך עליהם שהכל. ואע"ג דחבלי להו אינשי בקליפתן שהן רכה מ"מ לא נטעי להו אינשי אדעתא דהכי אלא רק לאכול מה שנפנים לשיחגוד דאז הוא הוא עיקר הפרי (ז) אבל לא לאכול הקליפה נקטנותה ואף על פי שהיא רכה ולפיכך נקטנותה אינה חשונה פרי כלל ומצרך רק שהכל. וכשהן גדולים מצרך ב"פ העץ:

(ו) צלה והוא מין אילן שעליו שלו ראויים לאכילה. ויש צעליו כמין תמרים וג"כ ראויים לאכילה. וקפריסין הוא קליפה שסביב הפרי וג"כ ראויים לאכילה. ואביונות הוא עיקר הפרי של הצלף הרי (ח) על העליון ועל התמרים ועל הקפריסין

מנחת עני

דאם' בושלי כמרא היינו שהכל אלא לס"ד דזיקא פרי העץ צעי ברוכו ופירש"י שהרי לא נשמו לקלוקל עכ"ל משמע דבבשולי כמרי נשתנה לקלוקל ולכך מצרכין שהכל וכן כתב המ"א: (ו) גרעיני הפירות. זה הסעיף כולו בטור וב"י וס"ע וכן כל הסעיף שלאחריו הכל כמנ"א פאן סי' ר"ב ובס"ר ד"ד. ובמ"א כאן ס"ק ו' וי"ג. ואני הרחמתי הדיבור בייחוד ביאור: (ז) אבל לא לאכול הקליפה נקטנותה. כלום' דאזני גבי מרים. שלאכלן נקטנותן הקליפה. שהיא רכה וכן לאכלם נגדלותן הפנימי ע"י סיחוק אור. אכילת שניהן הן נשוא ואין אחד חשוב יותר מקדוהו כלל כי שניהן הן אכילת דחק קלת ולפיכך נטעי להו אינשי אדעתא דאכילת שניהן והלכך צענין שניהן הן חשובין פרי ונענין שניהן מצרכים נפה"ע. אבל משא"כ כאן גבי מחוקים דעיקר אכילתה הוא הפנימי לשיחגוד דהוא הוא העיקר והוא הוא הקשוב בשלימות כמו כל הפירות. ולפיכך נגד אכילתה בזה הצעין שפיר חשוב אכילת הקליפה נקטנותה אכילת דחק לגמרי וזודאי לא נטעי להו אדעתא דהכי כלל וכלל אלא אדעתא דעיקר הפרי והלכך נקטנותה אינה חשונה פרי כלל. והדברים ברורים מאוד: (ח) על העליון כו' נפה"א. דנטעי להו אינשי גם אדעתא לאכול כל אלו. היינו גם על העליון ועל התמרים ועל הקפריסין דעתי"הו לאכול ונטעי להו גם בשבילן. שם נגמ' ורש"י. וכל' דאי לא נטעי להו גם אדעתא דאלו ודאי דלא היו קשובין פרי כלל ולא היו מצרכין עליהן אלא שהכל. אלא דנטעי להו וס' בשביל כל אלה. ולפיכך מצרך עליהם נפה"א. ולא דמי לשקדים המרים נקטנותן דבשביל דאמרין דנטעי להו גם אדעתא לסיכל נקטנותן מצרכין עליהו פה"ע. ואע"פ דנקטנותן עיקר האכילה היא הקליפה שהיא רכה והרי אינה עיקר הפרי וגם זודאי הוה לה אכילת דחק קלת וס"ע ברכות פה"ע

(ט) הקפריסין מנרך ב"פ האדמה. ועל האזינוות שהם עיקר הפרי מנרך בפה"ע:
 (ז) כל הפירות שטובים חיים ומנושלים כגון הפוחים ואגסים. הרי צין חיים
 צין מנושלים מנרך ב"פ העץ. ואם אין דרך לאוכל חיים א"ל (י) מנושלי
 הרי אכלם כשהם חיים ומנרך שהכל. וכשהם מנושלים ב"פ העץ:

אגוז

מנחת עני

פה"ע. ומה נשמו כל אלו לנרך עליהן פה"א. וי"ל דאזני התם דאין שם שום דבר אשר
 יותר שיהיה קצוב לאכילה יותר מקליפתן. כי נגדלותן אינן ראויין כלל. ולפיכך הן הן עיקר
 הפרי דנטעי להו בשנילן לזמן קטנותן והלבך מנרכין עליה פה"ע. שז"כ כאן גבי גלף דיראי
 י"א כאן דבר שהוא קצוב לאכילה יומ' מכולם והוא האזינוות ושהוא הפרי עלמה דכל עיקר
 הנטיעה היא בשנילה. אלא שגם כל אלה ראויים ג"כ לאכילה ולפיכך אמרינן דנטעי להו גס
 בשנילן. אבל עכ"פ כל אלה אינן עיקר הפרי כי כבר י"א נה"אן עיקר הפרי שהוא הקצוב מכולם.
 ובכ"ר קיי"א לן דב"ד שגדל על האילן ואינו עיק' הפרי דאין מנרכין עליה אלא פה"א. והלבך
 גס על כל אלה אינו מנרך אלא פה"א: (ט) הקפריסין מנרך פה"א. ויש רובים ללמוד מכאן דקליפות
 פרי שאנו קורין מראנלין וביולא בהן שמרקיין אותן בדבש שמנרכין עליהם בפה"א כמו על
 הקפריסין. ולא דמי. דהבא אמרינן בנמרא גבי קפריסין דכשנטיע האזינוות להתבשל הרי
 הקפריסין ניפלת ממנו וגם אפילו אי שקליה להו פה"א ויבית לא סיימו האזינוות. אבל נקליפת
 מראנלין הרי הם מנוק הפרי הוא והרי הן עיקר כמו עיקר הפרי. ואע"פ שש"ס עכ"פ הפנימי יומ'
 קשי' והוא העיק'. זה אינו דלפה יגרע מנרעני הפירות דאף בהו ודאי דניף הפרי יומ' קצוב
 מהגרעין ואע"פ כ' אמרינן בהו דכשהן מתוקים הרי הם חשיבים בפרי עלמה לענין ברכת פה"ע.
 וא"כ היא הדין כאן גבי מראנלין. לכן נראה דמנרך עליהן פה"ע. כן כתב הס"א כאן ס"ק
 י"ז. אבל הס"א נס"ר ד' ס"ק ט"ו קולק על זה ופסק דעל מראנלין מנרכים פה"א. ובאמת אין
 ראיותיו מוכרחים. דמה שכתב ח"ל דע"כ כאן לא אמרינן דבש' הוה בפרי לענין ערלה אלא
 משום שיש בערלה רבוי דאח פריו את הטפל לסריו אבל באמת לאו פרי הוא סלד עלמה עכ"ל
 ע"ה. ובאמת דבריו תמוהים. דהרי הן הן הדגרים שבין הר"י והר"א ג' ובין הרש"א גבי גרעיני
 הפרי דאף הגרעינין נתרנו סאת פרי וסובר הר"י והר"א ג' דבשו שנתרנו לענין ערלה כמו כן
 הוה לה פרי לענין ברכה. והרש"א ס"ב דאירנה לא קשיני בפרי דהרי מנרכין להו סאת
 פריו את הטפל לסריו אלא דהוה להו רק טפל. וכל זה מפורש כאן בטור ס"ר ר"ב וזוה
 הלשון. וא"כ לידון דמסקינן בגרעינין כהר"י והר"א ג' א"כ שפי' היה לה קליפת מראנלין כמו
 דין גרעינין ח' נרור. אלא דמ"מ כראין הדגרים דאין לנרך פה"ע על המראנלן משום דכשהם
 סייין הרי הקליפה אינה עינה כלל לאכילה כמו הפרי עצמה ואבילת הקליפה הוה לה אכילה
 ע"י הדחק והרי אע"פ דנטעי להו גס אדעתא דקליפה ס"מ אינה קשי' כמו עיקר הפרי
 ולבך אין ראוי לנרך עליהם אלא פה"א. ואזני גבי גרעינין דכשהם מתוקים הן טובים לאכילה
 ולבך הם קצובים כמו הפרי עצמה. וא"ל דהא גבי קליפות מראנלין נטעי להו אדעתא לאכלם
 אס"כ ע"י חיקון וע"י חיקון שפיר הם טובים לאכילה זה אינו דהא גבי וורדים שנס"ר ר"ד ג"כ
 לריכין לומ' דנטעי להו אדעתא לאכלם אס"כ ע"י חיקון דאי לא אמרינן גביהו נטעי וכו' לא
 הוי מנרכינן אלא שהכל וס"ס אע"ג דנטעי כיון שבהן סייין אינם עיקר הפרי הרי אף אחר
 החיקון אין מנרכין עליהם אלא פה"א. והוא הדין כאן גבי קליפות מראנלין דאף אחר החיקון
 אין לנרך אלא פה"א. וא"ל דהא מ"ס הון פרי לענין ערלה. נוסר יוכיח דהוה ג"כ פרי
 לענין ערלה ואע"פ כ' מנרכינן עליה רק פה"א וטעים דמ"ס עדיין אינו קצוב. א"כ הוא הדין
 כאן נקליפת מראנלן דג"כ אינו קצוב כמו הפנימי עצמה. ככלע"ד. ובפרט שכבר קיי"א לן
 דנספק פה"ע י"א פה"א מנרכין פה"א. לכן הנרור לנרך על קליפת מראנלין המרוקקין פה"א:
 (י) אלא מנושלים לרבותא נקט הכי. ומכ"ה דנאין דרך לאוכלן אלא סייין דאין מנרכין פה"ע
 אלא סייין ובמנושלין שהכל. ומשום דהנישול סוליאן סתורת פריין לגרועותא. ובדרך לאכלן רק
 מנושלים הרי כשהן סייין אינן נקצינות פרי כלל ובנשול הרי הנישול מציאו לדרך אכילתו.
 ואז הוא העיק' פריו. סן ל' הרש"י שנגמ' ומציאו הב"י ונ"ל דלא נטעי להו אינשי אלא
 לאוכלן בדרך שהם יומ' טוב. ולאוכלן בדרך האח' אדעתא דהכי לא נטעי להו כלל. דאי
 אמרינן דנטעי להו גס אדעתא דהכי אלא שדרך זה אינם טעים לאכילה כמו בדרך האח'
 ובתשענות ל' המור וס"ע כאן ונס"ר ר"ה שכתבו נלשונם שטובים יומ' דא"כ כאן גבי פירות אס'
 היה

ספר אהבת הלבבות ברכות

(ח) (יא) **אגדו** רך שמנשלים בדגם בעודן ירוקים מנרך שהכל. דלא נטעי להו כלל אדעתא לאכלן עשהן רכין וגם לא אדעתא לאוכלן על ידי חיקון דגם לפיכך לא היה לה פרי כלל. וברלעיל גבי שקדים הווחוקים נקטנוחן. אבל (יב) אגוז גמור המטוגן בדגם ומנרך עליו בפס"ע.
(ט) (יג) **וכן** כל שאר מיני פירות ומיני עצמים שמרקחין בדגם. הרי הפירות והעצמים

מנחת עני

היה אוכלן בדרך שאינו טוב היה הדין לנרך עליהן פס"א אבל לא שהכל. וכמו גבי עלי כלף וכן ביסר דלא מנרכינן עליהו שהכל מטעם דנטעי להי בגנינן. וכן גבי שקדים מחזיקים כשהן קטנים ואוכלים רק חז"ל פס"א דודאי אינו טיב דאי לאו טעמא דלא נטעי להו לא היה מנרכינן שהכל אלא פס"א. וכן הוא כלנוש הטעם דלא נטעי להו אדעתא לאוכלן בדרך האסור: (יא) אגוז רך. כל זה וכל הסעיפים שלאחריו הכל נטור וכ"ו פס"ע סי' ר"ב (יב) אגוז גמור העטין בדגם. ובחזק הרא"ש ו"ל ואע"ג דאלו נשלו נמים בלא דגם נאמנה לגריעותא וזהו שנרכינן שהכל כשי כל הפירות שדרך לאוכלן חז"ן ואכלן מנושלין. וא"כ הרי כל הטעליותא שנכאן הוא על ידי הדגם והרי הדגם עיקר וג"כ דאי לנרך שהכל. זה לא מסתבר שאע"פ שנחלה על ידי הדגם מכל מקום האגוז עיקר עכ"ל. והוצא דריו האלו כאן נטור וז"ל. וקצת דהרי לקחן נש"ע סי' ר"ה פסק נהדיף גבי חיטי וכרתי שקורין בלשוננו קנאני"ל ח"ל לאסר שנישלים שהכל דנשחתי לגריעותא. ואס"י נשלין עם נגר ונשחתי. אין השבח מלד עלמם אלא מחמת הנגר שבהם עכ"ל גס. וכבר הקצו גס הט"ו והח"א זאת הקוצא דמאי שכל חוטי וכרתי שאלו החטונן בדגם גנ"כ אין השבח מלד עמחו אלא מחמת הדגם עכ"ל. וזה שחז"ן גס הט"ו דריו חטוהים ונאמנה נס נעלמו הניחם בל"ע. והח"א חז"ן ו"ל ו"ל דאזי החס דהאגוז עיקר והדגם נא לחקנו וזה לי נשלו עם מים או עם דגם מנא"כ כאן דהבגר עיקר והאוסין מקבלין טעם מסילא עכ"ל. וא"א לי לבין אום כינה במשחמות דריו. דאי כיונתי דהבגר עיקר והיה לה האוסין טפל ח"כ חז"ן זה הלשון דחסי"ם והאוסין מקבלין טעם מסילא היה ליה לסי"ם והאוסין טפל. וחו דמאי נכך דהרי כאן אוכל האוסין לנדו בלא נגר ובאכלו לנדו ודאי דאינו נקרא טפל כלל דלר"ך לנרך ברכו הרא"י לו. ואזני גבי האוכל העפל קורם העיקר לעיל ס"ג סעיף י' דעכ"פ אוכלו נחורת טפל נשלי העיקר שאחריו אבל באוכל דגר לנדו אין עליו חורת טפל כלל. ואע"פ שנשלו נחורת טפל ודאי דאוכל מליא פילתא דויל נגר טעמא דמה טעם פסק הרמ"א דעל טפל שהכל חסום דאינו אוכלו כלל להנחת פלתי אלא נשלי העיקר וכמוכח' גס נד"ח אבל כאן הוא אוכלו להנחת עלמו. ואי כוונת הפ"א נשלי אין טעם השבח נא נחזין. להאוסין כמו הידגם להאגוז אלא השבח נא פסילא יבי טעם לר"ך כינה כיון דאשתבח אשתבח. ואי כינת הפ"א דגבי אגוז הרי הדגם נא רק נשלי האגוז ולא נשלי עלמו והיה לה טפל לגבי האגוז והאגוז עיקר ולפיכך מנרך ברכת האגוז. פסא"כ כאן דדאי לא נא הבגר נשלי האוסין והיו לה טעם הבגר העיקר והאוסין טפל ומנרכינן ברכת הטעם שהוא העיקר. וכן נראה משמעות ל' הרא"ש הכ"ל. אבל גס זה הוא דוחק גדול. דאך צ"ך לומר דגר טעם ג"ש נו טעם קצונ ש"נרך ברכת הטעם ולא ברכת הדגר המעט יצין דפס"א סף ס' ר"ד. וחו דאף אם האגוז הוא העיקר הלא על אגוז גמור מנושל מנרכינן שהכל ומה נשלי הדגם ינרך כה"ע אין זה אלא חסמה. לכן כלע"ד דהחילוק הוא כך. דאזי נד' אגוז דדיקא נשלי נמים או נאמנה טעם האגוז נעלמו לגריעותא אבל נשלו בדגם או לא נאמנה טעם האגוז נעלמו כלל כי רק טעם המים לקלקל טעם האגוז אבל אין טעם בדגם לקלקל ואדרבה על ידי הדגם שנים טעם האגוז נעלמו. ודבר זה הוא כרגש גמור שאלו כדמין בדגם הרי טעם האגוז נעלמו הוא טיב ופשינא. ולפיכך האגוז נעלמו הוא בעיקר ומנרך עלי ברכתו הרא"י כי הוא נעלמו ונטעמו לא נאמנה ובחלקלקל כלל. פסא"כ כיון דאזי נשלי עם נגר הרי הטעם האוסין נעלמו נחלקלקל כמו נשלו נמים לנד. אלא שזה שאלו טעם נשלי עם נגר הסוד שנאוסין הוא רק טעם הנגר שנו. אבל טעם האוסין נעלמו נחזיקים יחדים. והרי האוסין נעלמן שנאמנה ונשחתי לגריעותא ברכתן שהכל וגם טעם כוונת גס סן הבגר ג"כ נרמז שהכל. לפיכך אס"י נאמנה עם נגר ברכמה אינה אלא שהכל. כל זה כלע"ד. ואז"כ פלתי זאת הסנרא נאמנה מחד טעה: (יג) וכן כל שאר ל' פס"ע נס' ר"ד פס"א. וכלער כל מיני פירות שנעלם ואס"י אותם שאינם מנושלים. ופס"ע

והעשנים הם עיקר והדגש טפל. ואפי' הם (יד) כתושים ביותר. והלכך מנרך על הפירות נפה"ע. ועל העשנים נפה"א. על (טו) וורדים המטוגנין נדגש פה"א: (י) (טז) **תמרים** שומיעין ניד ועשה מהם עיסה והניח מהם גרעיניהם. אפי' לא נשתנית ברכתן ומנרך עליהם נפה"ע ולגסוף ברכה אחת מעין שלש. ולפי זה הוא הדין בפאודליא שעושין מן וואייגשיל או מן סאר פירות ג"כ מנרכין על הפאודליא נפה"ע. (יז) וי"א בפאודליא לגרך שהכל. וטוב לחוש לכתחלה לגרך שהכל אלא בדרך פה"ע ינא כי כן נראה עיקר: (יא) (יח) **כל** האוכלין והמשקין שטעמם טוב והחיד נהנה מהם ובני אדם רגילין בו (יט) אע"פ שעתה אינו אוכלו או שותהו אלא לרפואה ולא בשביל הנחת אכילה ושתייה ענוה. וי"מ מנרך עליהן תחילה וסוף ברכתן הראוין להן. דהא

מנחת עני

וסהטעם פכתחתי לעיל גבי אגוז טעם דטנע הדגש שאינו מקלקל בנשולו שום טעם פרי שבעולם אלא אדרבה עשניו להטעם פרי בעלמא. והרי לגבי נישול דגש ראי להו טובים ומנושלים. כי עה לי תיקון ע"י נישול טעם או על ידי נישול שבר או ע"י גוף האש בלליה או ע"י נישול דגש. נכולם הוה לח תיקונו ע"י כך ולפיכך לעולם הוין הפירות גוף העיקר שנחמקן. והלכך לעולם מנרכין עליהם ברכת עלמא (יד) כתושים ביותר. אלא עכ"פ טעמן קיים ואינם נטושים לגמרי וכדלקטן ס"ק י"ז: (טו) וורדים. היינו שקורין בלשוננו רחין ואע"פ שגדלים על חילן כיון דזרע עליהם הוא עיקר הפרי והרחין הם העלים ואינן עיקר הפרי ונכ"פ שאינו עיקר הפרי מנרך פה"א וכדלעיל נפנים סעיף ב' וכן בסעיף ג' גבי ללף וכחנ הנ"ל וי"ל ואי"מ כיון דוורדים לא חוו לאכילה לא קיין ולא מנושלין אלא"כ מנושלין עם דגש א"כ הוה לה הדגש עיקר. וי"ל דאדרבה כיון שעיקר תיקון הוורדים לאכילה אינו אלא עם הדגש הוה לה הדגש טפל שהרי אינו נא אלא להבדיל הוורד לאכילה. והוה לה כפירות שאין נאכלין קיין שמנרך אחר נישולן ברכה הראויה להן ואין אנו מוסיפים שהרי רק הפס הכתיב לאכילה ויהיה ברכתן כנכרת העיס שהיא שהכל. וכבר כתבתי כן גבי אגוז המטוגן נדגש. ואע"פ דגש גבי אגוז רק שטנעו נדגש ברכתו שהכל. התם טעמא אחריתא הוא דהיינו טעם דלא נטעני לה אדעתא דהבי. מא"כ כאן גבי וורדים דודאי אדעתא דהבי נטעני להו. עכ"ל הב"י פ"ס ס' ר"ד. ומצינו בנכח דנרין כמו שפירשתי לעיל: (טז) תמרים. הכל ל' ה"ע נס"י ר"ב סעיף ז': (יז) וי"א בפאודליא. כלמ' דגש הי"א לא פליגי אלא בפאודליא שהוא סך שאר פירות אלא בתמרים אפי' בתרסקו וניסוח לגמרי לא פליגי אהרעכ"ס וטור דמנרך פה"ע עכ"ל המ"א. ואפשר דהטעם דלא פליגי בתמרים לפי שהוא טעמא המינים הוא קצת ואפי' בנכוח נחשיבותו קיים. והא דפליגי בשאר פירות הוא דוקא בנכוח וניסוח לגמרי שאין טעמו ניכר כלל אלא נראה כעסקה עכ"ל כמו פאודליא טעם וגם שיהיה מעורב נדגש ומנלין. אלא באינו ניסוח לגמרי. ועדיין טעמו ניכר קלמ' גם הי"א עודים דמנרך פה"ע. דהרי נהדיא כתב הב"י נכ"ע גבי פירות וורדים המטוגנין וי"ל ואפי' הם כתושים ביותר עכ"ל ושם לא פליגי הרמ"א. וכן אפשר דאפי' בנכוח לגמרי ואינו מעורב נדגש ומנלין אלא פאודליא טעם פירות לגד בלא שום דגש או מעורב אחר אפשר דג"כ הי"א עודים דמנכתן פה"ע. כי כן שפעע עלי' המה"ד שהוא הי"א. וי"ל הובא בב"י בזה"ד כתוב דמנכחיות שפגלים אותם עד שהן ניסוחים לגמרי ומנרכין בהם דגש ומנלין טעמא עלי' רא"י שכתב נהדיא דערישא שפירשו כחוש טעם ואינו מרוסק עכ"ל טעמא דאי ראי מרוסק טעמא שפגלים דלאו בפלמיהו קיימי. וכ"כ הכא שהם ניסוחים לגמרי וגם מעורבים בשמים ודגש דנפקי פסילתיהו. ולא דפי לנשעים כתושים נדגש דהתם אורחיהו נהבי לכחוש ולנחוק כל הנשעים טעם הכי קשיני קיימי בפסילתיהו. טעמא"כ נדבר אחר שאין דבר חדר להיות טעם וכתוב. ואע"פ שאין אלו הפסילים נדורים לי טעם לא יהא אלא ספק נדבר וכל היכי דאיכא ספיקא נברכה ראשונה מנרכין שהכל עכ"ל: (יח) כל האוכלין. המציף סלו נכ"ע ס' ר"ד סעיף ז' י' ולכן הרמ"א בע"פ י"א: (יט) אע"פ שאינו אלא לרפואה. נגמ' גבי שכן דת נפוש נגמ' דמנרך נפה"ע ופסקי פשיטא מה דמישא כיון דלרפואה קא עביד לא לגד עליה כלל קס"ל כיון דאית ליה בנאה עניה נצי נחכי ע"כ. וכתבו המוסמט ונראין הדברים דאם שכל ושתה לרפואה דברים

רעים

ספר אהבה הלכות ברכות

דאס נסנה אזל אס (כ) הן רעים לאכילה ושתייה ואין בני אדם נהנין מהם כלום אלא שאוכלין ושותין אותן רק לרפואה. אינו מברך עליהן כלל לא לפנייהן ולא לאחריהן דאס לא נהנה. ולפיכך אס חנקחים אומנא ושחה מים להעביר האומנא אינו מברך כלל לא לפניו ולא לאחריו. דאין הנאח מים אף לזמאו. אזל (כא) מרקחת שאין בריאים רגילין בו אלא לרפואה מברכין עליו שהכל ואפי' הוא פה"ע :

(יב) (כג) **ער** הצוקר מברך שהכל. וכן המוצץ אותן קנים המתקוות שעושין מהם הצוקר ג"כ שהכל (כג) על קנילה שקורין צימרון בפס"א. על סלסל חנגביל יבוסים ועל נעגליך וכל כיוצא בהן. שאינן ראויין לאכילה בעיניהם כלל אלא בתערובת אף מברך עליהם כלום. כי האוכלן בטלה דעתו אזל כל אדם. אזל (כד) על סלסל חנגביל כשהם רטובים בפס"א. לפי שהן ראויין לאכילה ברטיבא.

וכן

מנחת עני

רעים דליה ליה הנאה מינייהו לא בעי ברוכי ואי אית ליה הנאה מינייהו כלל הרפואה בעי ברוכי עכ"ל. וכ"כ המרדכי והר"י והרא"ש : (כ) הן רעים. לאו דוקא רעים אלא דאינו נהנה מהן כלום כמו פים דלקטן : (כא) מרקחת שאין בריאים. ל' הרמ"א שם. וק' ממה נפשך אס הוא נהנה יברך בפס"ע ואס אינו נהנה לא יברך כלום. ומו' דלמה נקיט מרקחת לנקוט סתם דבר שאין בריאים בו'. אלא ודאי דבוכת הממליך דין זה שם בנ"י. דמיידי בדבר שאינו חייב לא מי ולא ענוש ועוד רק לרפואה. אלא שמרקחתין אותו נדבש או צוקר כדי שיהיה טוב לאכול לרפואה ובאמת אחר הריקות הוא טוב ונהנה ממנו. אלא דאין מרקחתין אותו כלל לאכילת בני אדם כמו שאר מרקחת כי אין דרך בני אדם כלל לאכול סתם נאס מרקחת משעת יקרו או עקשת טעם אחר. ואין מרקחתין אותן אלא רק שיהיה לרפואה. כמו היילנ"לסין שמכרין באפס"ק שודאי הן טובים ונחמין מהן למאוד ומ"מ אינן עושדין כלל להבריאים אלא לרפואה וכל כיוצא בזה. ולפיכך אפי' אס הוא מסיירות האילן לא דעי לוורדים דלעיל דשאני וורדים דאדעתא דהכי נטעי להו לאכלן ע"י מקון דבש ומשום הכי חשיבי בטילתיהו לברך ברכתא. אזל כאן דלא נטעי להו אדעתא דהכי כלל כי אינו עושה לאכילה כלל אלא לרפואה ואע"ג דנטעי לה אדעתא דרפואה מו' לא חשיב לה כי כל עיקר חשיבות הסירות לענין ברכה כשהן לאכילת בני אדם אזל לא לרפואה. וכיון דהפרי אינה חשובה כלל הוה לה טעם כמו אגוז רק שטענה נדבש דאע"פ שאחר הטיגון הוא טוב מאוד ט"ס כיון דלא נטעי לה לא חשיב פרי כלל ובברכתא שהכל והוא הדיון טעם כאן. דפס"ע אין מברכין משום דאינה חשובה פרי כלל. ואלא לברך כלום א"א כיון דשפיר נהנה ולפיכך ברכתא רק שהכל. וזה הוא אמת וברור דעת הר"א שהנ"ל כתב בשם. והו' שפ"ס שם ח"ל וסמן שפ"י אביגרון שברכתו בפס"ע שאני שאף הגריאים רגילים בכך וכן מרקחת חנגביל דהיינו המלחא שברכתו ג"כ פה"א כפי מאכל בריאים הוא עכ"ל וכלום' כיון דמאכל בריאים הן מו' חשיבי ונטעי להו אדעתא דהכי לאכלן ע"י מקון וחשיבי בטילתיהו לברך ברכתא הראוי. כל זה נלע"ד ברור. וסר חשיבות הפס"א מן הפס"א בזה : (כג) על הצוקר וכן על הקנים עלמין שהכל. שם סי' ר"ב בטור ופ"ע והטעם שאין זה נקרא פרי אלא משקה ודמי לנבש מערים ושאר סי' פירות. ואע"ג דשאני נבש מערים לפי שהמערים נטעי להו אדעתא לאוכלן בעלמין באכילה והרי הדבש נשחנה מאכילה למשקה ומו' לא חשיב. אזל אלו הקנים אינם ראויים כלל לאכילה ועיקר נסיעתן רק על דעת הדבש שלהן וזה הוא פריין. פ"ט כבר גמרו להלכה דשום משקה שנעולם אינו נקרא פרי אלא יין ושמן בלבד דנקראין פרי לגבי ערלה דמתן אין סופגין ארבעים משום ערלה אלא על היזל מן ענבים חיתים לבד ויליף להו פרי וגם כתיבי נקרא בהדיא תירוש ויזהר. והלכך אומן קבים כיון דאינו לאכילה לא מברכין עלייהו בורא פרי כיון דנאמת אינן פרי. ככלע"ד שבת לקושיות המור על הרעבים : (כג) על קנילה. שם בפס"ע ומסני שרגילין לאכול ביוזב. וגם הוא גדל על הארץ ג"י ולא דעי לקנים של קוקר כיון שקני הקנילה עושדין לאכילה וללעיסת עלמין : (כד) על סלסל חנגביל רטובים פה"א. ואע"פ שהן גדלים באילן פ"ט הונגביל אינה עיקר הפרי כן כתב המור. ונפלא כתב הרשב"א ח"ל כיון שאינן נטעין אותן אלא על דעת שימיצו ויאכלו רובן שמוקין כמבלין ואינן נאכלין רטובין עלמין אלא מיעוטן ולפעמי'. הלכך אף מברכין עליהן פה"ע אלא פה"א. וקרוג היה שלא יברכו עליהן אלא שהכל כקורא דקל

וכן (כה) אם טגן פלפל ומנגבל יבישים בדגש וכיוצא בהן כיון שע"י כך הן ראויין וטובים לאכילה הרי הן הציקור. (כו) ומנדרך על הפלפל בפה"ע ועל הזנגביל בפה"א ועל

מנחת עני

דקל (שנחילתה הוא רך וראוי לאכילה ואח"כ מתקשה בעץ ומצרכין עליו כשהוא רך שהכל. אלא דשאני קורא דכיון דלא נטעי לדיקלא אדעתא לטיכליה כשהוא רך הלכך לאו פרי הוא). אבל כאן בסלסל לפי שנאכלין המעט מהם ברכותיהן. אדעתא דהכא כמי נטעו קצת. ומצרכין עליהן בפה"א טיהא. עכ"ל בקלת שינוי והוצא גבי ונפ"א. וקשה דמאי שנא סלסל רטיבא משקדים המרים בקטנות דאף הם אינם טובים לאכילה כ"כ שהרי עיקר אכילתו הוא קליסחן שהיא רכה ונודאי דהוין אכילת דחק קלת וט"ס אמרינן כיון דנטעי להו אדעתא דהכי ברכתן פה"ע ומאי שנא כאן דג"כ נטעי להכי וברכתן פה"א. וי"ל דשאני התם שאין להן עוד שום עילוי יותר שנוכל לחלק בין נטעי לנטעי. כי כל עיקרן או לאכול בקטנות או בגדלות ע"י סיחוק אור ושניהן שוין בענין אכילתן ושניהן אכילת דחק הן ואין להן עוד שום עילוי אחר הלכך כיון דנטעי להכי זו היא תשיבותיה או היא עיקר סרי"ן וכולן להכי נטעי להו. ולפיכך בשניהן ברכתן ברכת הראוי פה"א כאן בסלסל רטיבא שיש להן עילוי הרבה יותר כי כל עיקרן הוא שיחייבשו. ואע"ג שבשיחייבשו אינן ראויין לאכילה כלל ט"ס הרי נחוש אנו רואים שכל עיקרן הוא רק לכשיחייבשו ולאכלן במערוצת ורק אדעתא דהכי נטעי להו ולא לאכלן ברכות. והלכך אע"ג דקלת נטעי להו כמי לאכול מעט ברכותן ט"ס תו לא קשיבא ברכות פרי כ"כ כמו לכשיחייבשו דאז הוא עיקר סרי"ן והלכך מחלקינן בין נטעי לנטעי ונחתי לה דרגא קד סן פה"ע לסרי האדמה והרי זה פחש כמו בוסר דלעיל דאע"ג דודאי נטעי לה גס אדעתא לאכלה בוסר ט"ס אינה חשוב כ"כ כמו בוסר שלה ונחתי לה דרגא קד פה"ע לפה"א והוא הדין כאן. ולא מדמינן לה לשקדים הסמוקים בקטנות דברכתן שהכל דשאני התם דלא נטעי לה אדעתא דהכי כלל וכלל. ועיין לע"י ג"כ חילוק בזה בס"ק ח' גבי עלי ומסרי ללף: (כה) אם טגן פלפל עד סוף הסעוף בפה"ע סי' ר"נ: (ט) ומנדרך על הפלפל בפה"ע. והפ"א כתב שם סק"ד וי"ל ועל פלסלין שמרקסין אותן מצרכין בפה"א עכ"ל. ומשמע שם דמירי ביבשים כמו בזנגביל דאם. ונעשו כרחה דכיון דכל עיקרן הוא לשחייתו ולאכלן שקוקין ע"י מערוצת כתבלין. ולאכלן לבדן נעלמן אפי' ע"י טיגון אדעתא דהכי לא נטעי להו כ"כ. וסלכך נחתי לה קד דרגא פה"ע לפה"א כמו ברכות. כך כרחה שם כוכה הפ"א. אבל האמת אינו כן. כי כבר פסק הנ"י נש"ע בהדיא בנשאים עם לוקר שמנדרך עליהן כדין ברכת אותן בנשים עכ"ל הרי שכתבין שיהי' הלשון נש"ע סן הלשון המוצא שם בטור ח"ל על בנשים שקוקים מעורבים בלוקר מצרכין בפה"א כמו הוסלתא עכ"ל וע"כ דאמי לאשמועינן נש"ע דנאמת אם הנשמי' הן מפרי העץ מצרכין בפה"ע. וא"כ נמכ"ש גבי טגן בדגש דמצרכין על בנשי עץ בפה"ע. וכמו שכתב הנ"י דמרוקסין בדגש הוא כ"ש סן מעורבים בלוקר. והנה כבר בארתי לע"י באיזה מקומות כמה סברות ודילוקים בדיני נטעי או לא נטעי. ועמה נבאר אותם במקום אחד על נור"ן. והוא כי מוצא שכל הגמ' אכילה לריך ברכה לפניה מטעם דאסור ליהנות. וסתם ברכה היא ברכת שהכל. אלא שיש עוד נאמר כל סיני שאכל שמלבד ה' סיכין. שני ברכות יותר קטנות ולמעלה מצרכות שהכל. והן בפה"א ובפה"ע. והן ג"כ זה למעלה מזה כי בפה"ע קצת ולמעלה מנפ"א. ואין מצרכין שני הברכות האלו אלא ע"ד שהוא קצת פרי. ולענין להחשד פרי לבדן הברכות שלמעלה משהכל. י"ט ב' סיני קשיבות. האחד מלד עלמה של הפרי שזאת הפרי היא טוב שפיר לכל בני אדם לאכלה בעינה בלי שום תיקון כלל. והשני מלד הנטיעה או הזריעה דבני אדם נטעי או זורעין אותה להנאת אכילת בני אדם. והנה בקשיבותה זאת שהיא מלד עלמה. א"ל לפיעת שום דבר לנטעי לה אדעתא דהכי או לא נטעי לה ואפי' לא נטעי לה כלל. תמיד היא בקשיבותה להחשד פרי נמור לכל ענינה אם היא מאילן לבדן עליה בפה"ע. ואם היא מאדמה לבדן עליה בפה"א ולא יגרע קשיבותה זאת לעולם. אם לא נכשחנה נעלמה לגריעותא שאכל כל לשקדה או מקי למנושל או חשש למחרסא לגמרי וכיוצא בזה. לפיכך במקום שנטעין עדות רבים לאלפים עם נאכיס לעשות יין דודאי לא נטעי להו כלל בשביל אכילת הענבים נעלמן. והרי לא נטעי להו לשם אכילה כלל לא לשם משקה לשם יין לבד פ"ט מצרכין כשאוכלין אותן בענבים בפה"ע. יתר ע"י אפי' אילני סרק דודאי לא נטעי להו כלל והן אינם בקשיבות אילן כלל ומצרכין על פירותיהן שהכל. זה הוא דוקא במיכין הגרועים שאין דרך כל בני אדם לאכלן. אבל אם פירותיהן

ספר אהבה הלבבות ברכות

מנחה עני

הן טובים לאכילה שפיר לכל בני אדם ובלי שום תיקון הרי זה מצרכין עליהן נפח"ע וכלקטן בפנים. וכ"ז מטעם שהקצוות שמלך עלמה א"ל לנטעי. אבל זה הוא דוקא כשיש זה שני הדברים האלו. והיינו שהיא טוב לאכילה לכל בני אדם. וגם שאכל כל כך כמות שהיא כי ואינה לריכה שום תיקון. אבל אם היא לריכה תיקון כמו למתקה צאור או צניסול או לטנגה בדבש וכל שאר תיקון כיוצא בזה ואע"פ שאחר התיקון היא טוב מאוד ומאוד לאכילה לכל בני אדם. וכן אפי' אם היא נאכל כמות שהיא כי אלא שאינה טוב לאכילה שפיר אלא היא כמו אכילה דחק קלת. הרי נאמת עשתי הקסרונות האלה תו אולי לה קשיבותה ולריכה לקשיבות דנטעי ואי לית לה קשיבות דנטעי ברכתה רק שהכל. ולפיכך שקדים המתוקים בקטנותן. אע"ג דאכלי להו אינשי בקליפתן שהן רכה. כיון דאכילתה אינה טוב שפיר תו אולי לה קשיבותה ולריכה לקשיבות דנטעי וכיון דלא נטעי לה אינשי אדעתא דהכי כלל אלא רק אדעתא לאכלן בגדלותן לסיכך ברכתן שהכל. וכמו כן עשנא דנצרא כמו מה שאנו קורין טאטער"ש גיזע"ל וכל כיוצא בזה. אע"פ שאחר שנקרקין בדבש הן טובים שפיר לאכילה לכל בני אדם וטובותן הוא בגוף עומן שנתקן ע"י הדבש והן הן העיקר ולא הדבש. מ"ס כיון דאכילתן הוא ע"י תיקון א"ל לה להעשות פרי ע"י כך אף אם יהיה טוב לאכילה מאוד ומאוד אלא לריכה לקשיבות דנטעי וכיון דלא נטעי להו הלכך ברכתן שהכל. וכ"ז במקום שאין שם קשיבות דנטעי אבל במקום שיש שם קשיבות דנטעי אף ע"פ שיש לה אחת עשתי הקסרונות האלה תו קשיבות פרי אלא שמהן הוא בשלימות קשיבותן. לנכך אפי' נפח"ע. ומהן שמלקינן בהו בין נטעי לנטעי. ולפיכך עלי חמרי וקפריסין ללף דאינן קשובין לאכילה כמו עיקר הפרי. וכן נוסר דאינה קשוב לאכילה אלא כשנגמרה. וכן סלסלי רטיבא דאינו. ראוי למערוכות כמו צינצו וגם אינו ראוי צעינה לאכילה שפיר לכ"ז אדם. הלכך כולן לריכין לקשיבות דנטעי. ולפי דעיקר נטעייהו דכ"ע נטעי להו. הוא רק אדעתא דעיקר פרי וגמר פרי. ובסלסלין שיתייבשו. אלא דנטעי להו כמי קלת גם אדעתא דקפריסין. ונוסר. ורטוב. ולפיכך שמלקינן בהו בין נטעי לנטעי וכמתין בהו דרגא חד מן פה"ע לפה"א. וכן משמע עלי הגמ' דפרכינן שם והרי ללף דנטעי אינשי אדעתא דפריסין אדעתא דעיקר פרי ומשכינן ללף נטעי אינשי אדעתא דשומא פירא אדעתא דעלים ומערוכות ע"כ. ונדחי דלא פליגי התקאן והמתרין בעליאות. אלא ע"כ דקושיית התקאן והרי ללף דנטעי אדעתא דפריסין כלום' סתמא דכ"ע נטעי להו רק לשם העיקר הפרי. ומשכינן אין ה"כ דכ"ע ודאי עיקר נטעייהו רק לשם העיקר הפרי אלא דאעפ"כ נטעי להו כמי קלת אדעתא דשומא ולפיכך נאמת מצרכינן עלייהו רק פה"א כיון דלא חשיבא כ"כ צענין דנטעי ושקדים המתוקים בקטנותן דג"כ אכלי להו אינשי לא דמי לאלו. דיש לחלק ולומר דאע"פ דקפריסין ונוסר וסלסל רטוב אינן קשובין לאכילה נגד פריין הגמור. מ"ס שקדים המתוקים בקטנותן המה עוד יותר אינן קשובין לאכילה ועוד יותר גרועין נגד פריין הגמור. ולפיכך אמרינן בהו דלא נטעי להו כלל אפי' קלת אדעתא דהכי. והלכך ברכתן שהכל ולא פה"א. וגם אין להקשות משקדים המרים בקטנותן דג"כ ודאי אינם קשובים כ"כ לאכילה דהרי עיקר אכילתן היא רק קליפתן שהיא רכה וגם שהרי הקליפתן אינן עיקר פרי ולא שמלקינן בין נטעי לנטעי כלל וברכתן היא פה"ע. דשאני שקדים המרים דאין להן עילוי אחר כלל. דכשנתגדלו אינן ראויין לאכילה כלל והא אכן חזינן דאף עפ"כ נטעי להו אינשי והרי ע"כ ז"ל דרך אדעתא דהכי נטעי להו לאכלן בקטנותן קליפתן שהן רכה וכיון שכן הרי זאת היא עיקר פריין חזית היא עיקר הנטיעה ולפיכך ברכתן נפח"ע. וגם לא אמרינן בהו דכל עיקר נטיעתן הוא רק לאכלן לשנתגדלו ע"י תיקון ולא בקטנותן וכמו שאמרינן בנורדים דעיקר נטיעתן הוא לאכלן ע"י תיקון שאני וורדים דחזין אינם ראויים כלל. ולפיכך מההכרח לומר בהו דנטעי להו רק בשל תיקון אבל כאן גבי שקדים המרים דראויין לאכלן חזין בקטנותן וכן בגדלותן אחר התיקון. וטיב אכילת שניהן הן צענינם שיש ואין אחד קשוב יותר מעבירו. לסיכך בשניהן אמרינן דנטעי אדעתיהו. והרי שניהם הם עיקר הנטיעה ושניהם הן העיקר פריין לאכילה. והלכך בשניהם מצרכים נפח"ע. וכן במקום שלריך תיקון לאכילה הרי ג"כ לריך לקשיבות דנטעי. ולפיכך נאם טגנו בדבש לפלסל ינש עד שהפלסל צעלמו טוב שפיר לאכילה. ודאי שמצרכינן נפח"ע. והוא דכיון דכשהוא כי הרי הוא פרי גמור צינצו דהרי רק אדעתא דהכי נטעי להו לייבשן ולהשתמש מהן לאכילה במערוכות. ועמה כיון דחיקנה ע"י הדבש והוא טוב שפיר לאכילה הרי יש לו דין פרי גמור שתיקנו לאכילה. דברכתו נפח"ע אף שקדם ששיקנו

ועל כיוצא בהן כדרכתן. כדין כל שאר מרקחת דלעיל. ואפי' טגנן כשהן (כ) כמושים
ושחוקים היטיב וצללד שיהיה מהן (כח) הרבה עד שהם יהיו העיקר לאכילה. וכן
בשמים

מנחת עני

שתיקנו לא היה ראוי לאכילה כלל. ואע"ג דלא נטעי להו לסלסלין כלל אדעתא דהכי לאכלין
נטינן ע"י תיקון אין בכך כלום. והרי זה בדבר דנטעי לה לאכלה נכסול שזה הוא תיקון
שלה. ואם תיקנה ע"י ללייה ודאי דג"כ מצרכין עליה זאת הברכה ואע"ג דלא נטעי לה
אדעתא דללייה. וגם במרקחת זנגביל ודאי דג"כ הוי מצרכין בפה"ע אי לאו משום דזנגביל
אינה עיקר הפרי וכמ"ל בשם הטור. ולא דמי לאגוז דך שרקקה בדבש שברכתה שהכל
ואע"ג שיש לה קשיבות דנטעי וגם תיקון שאני התם דנעמ שטגנה לא היתה בקשיבות דנטעי
כלל כי הגטיעה הוא רק לשיגסור ואדעתא לאכלה בעודה רכה אם כי אם ע"י תיקון
אדעתא דהכי לא נטעי לה כלל. וא"כ הרי נעמ שטגנה לא היתה פרי כלל ונדאי דהטיגון
אינו יכול לעשותה פרי ככ"ל. משא"כ בסלסלין דנעמ שטגנה הרי כבר היתה לה כל
הקשיבות דנטעי כי אדעתא דנבשה נטעי לה ואחר שתיקנה ג"כ לאכילה הרי הוא פרי
גסור בכל קשיבותה. וכוורדים אע"ג דבעודה קי קודם שטגנה לא היתה בקשיבות דנטעי
כלל. ע"ס הרי אדעתא דהכי נטעי לה לאכלה ע"י תיקון. הנה בארנו כללים מנטעי ולא
נטעי. ומכאן מדין לכל שאר מקומות שציוצא בהן: (כו) כמושים ושחוקין היטב. ואפי'
הי"א דלעיל סעיף י' דסליגי בסאודלאל לברך עליו שהכל. היינו דוקא בסירות לפי שאין
דרכן להתרסק ונפקי סמילתייהו אבל כאן גבי בשמים גם הי"א מודים דמצרכין עליהן בפה"ע
אף כשהם שחוקים לגמרי. ומשום דאורקתייהו בהכי לכמוש ולשחוק כל הבשמים ומשיבי קיישי
במילתייהו. וכמו שכתב המה"ד בעלמנו הבאים לעיל ס"ק י"ז: (כח) הרבה. אין הכוונה שיהיה
דוקא הבשמים רוב כגד הדבש. אלא הכוונה הוא שלא יהיה מהן דבר מועט. כמו שנוהגין קלמ
לרקק דבש לגד דהיינו שכל עיקר המרקחת הוא רק בשביל הדבש לבד אלא שמתכין זה מעט בשמים
כמושים בשביל שיהיה קלמ טעם חריפות וזקן בדבש ובאמת העיקר הוא לאכילת הדבש. דבזה אף
גם הבשמים כרגשים ונומכים טעם טוב וזקן ע"ס ודאי אינו מנרך כי אם על הדבש ברכת
שהכל מפני שהוא העיקר. אבל במקום שעיקר המרקחת הן הבשמים בעלמם דהיינו שיש
מהן הרבה וכל כונת הריקוק הוא רק בשביל לתקן היטיב בדבש בכדי שיהיה הבשמים עלמך נאכלין
בעינן אלא שמהן שברקחים בשמים שלימים ומהן שברקחים כמושים לבד. ואע"פ שלגדל קוזק ומריסות
הבשמים צרכין דבש הרבה והרבה יותר מן הבשמים בכדי שיתבשל בתוכה הבשמים היטב
ושילט ויתחזק המתיקות של הדבש על הבשמים בכדי להקליט קוזק חריפות עד שיהיו טוב
לאכילה בעינן והרי הדבש הוא הרבה יותר ויותר מן הבשמים. ע"ס למכלית האמת הרי כל
העיקר הן הן הבשמים וכל כינת זאת המרקחת היא רק בשביל אכילת הבשמים לבד. והלכך
אף שהבשמים הן המיעוט והדבש הוא הרוב ע"ס העיקר הן הבשמים ומצרכין רק ברכת
הבשמים ואף ע"ג דקיימא לן בכל שאר מינים שמתערבו שצרכין ברכת הרוב זיל דמר טעמא
דשם המעט הוא שהרוב הוא העיקר אבל כאן הא אכן קוין דלא כן הוא אלא הבשמים
הן המיעוט הן העיקר. והרי זה כמו אם נישל מעט מאיזה מין בשם הרבה דאע"פ
שהמים הן הרוב ע"ס העיקר הוא מעט המין שמתבשל בתוכה ואף ע"ג דיש למקל דשאני
מים שאין להם טעם כלל משא"כ דבש שגם להדבש יש טעם קשוב מאוד. ע"ס כאן בראת
המרקחת הרי טעם הבשמים הוא העיקר כגד הדבש דהא כל עיקר הדבש לא בא לכאן אלא
בשביל הבשמים לבד. וכל זה למדתי ממה שכתב הטור סוף סי' ר"ד. ח"ל ועל המורנא המרוקח
בדבש היה נראה לי לברך עליו שהכל בין אם עשו מקנושים או מוורדים או ממיני עשנים
מפני שהדבש עיקר כו' ולא דמי להוסיף אה"א מרוקחת בשמים (סי' הב"י זנגביל שחוקין
המרוקחין בדבש) ומצרכין עליה בפה"א. דשאני התם דלטעמא ענידא וטעמא לא נטיל
כדאמרינן גבי שאור האיל ולטעמא עניד לא נטיל. אבל הכא שהוא למאכל והדבש עיקר מנרך על
העיקר ופיטר הטפילה. כך הוא מצדתי אלא שצרכי חולקים עלי עכ"ל הטור. וע"ז שכתב
הטור שאני התם דלטעמא ענידא. כתב הד"ס שם ח"ל נראה דמ"ס נטינן דזה הנותן טעם
הוא עיקר המרקחת בלא הדבש. כמו הוסיף אה"א שמשמע בנמרא שהוא זנגביל שחוק מעורב
ומרוקח בדבש שמוין המרקחת לאכול הזנגביל. לכן כתב רבינו אף ע"ס שהן שחוקין ע"ס
מאחר דלטעמא ענידא והוא עיקר המרקחת ג"כ. לכן מצרכין עליו כו'. אבל כשעיקר הדבר
אינו הדבר הנותן טעם. כמו שהאידנא עושין מרקחת ממיני פירות ונותנין שם בשמים למעמא
ודאי

ספר אהבת הברכות ברכות

(כט) בשמים שחוקים ומעורבים עם נוקד הנשמים עיקר ומגדל עליהם כדון ברכות
אותם בשמים. ולפיכך מה שאנו נוהגים שמעריבין זנגביל יבש כחוש ושחוק עם
נוקד הרבה ואוכלין אותה כך. מנדיבין עליו בפה"א. דהזנגביל עיקר והעיקר טפל;
(יג) (ל) **על** פירות הארץ מנדיבין בפה"א. וסיומן לידע איזהו פרי עץ או פה"א.
יש בזה מחלוקת בין גדולי הפוסקים. דיש מפרשים שאין נקרא פה"ע
אלא חילן אשר האילן והעץ ענמו עיווד משהגה לשנה ואינו נכלה ונתייבש בחורף.
אלא העץ והענפים קיימים ועומדים ומוציאין עליהם ופירות בכל שנה זה הוא נקרא
פה"ע. אבל כשהעץ והענפים אינם מתקיימים אלא נכלים ונתייבשין בחורף. ואע"פ
שהגזע והשורש נשאר קיים לעולם בארץ ואפי' שהשורש מוציא עץ וענפים חדשים
בכל שנה והפירות גדלין בכל שנה על העץ והענפים החדשים ולא על השדשים. מ"מ
הואיל שהעץ והענפים ענמן אינן עומדין משהגה לשנה אין זה נקרא פרי עץ ומנדיבין
על פירותיהן בפה"א. ויש מפרשים דכ"ז נקרא פה"ע ואין נקרא פה"א אלא כ"ד
שאין שרשיו נשארין בארץ ונריבין לזרעו בכל שנה זהו נקרא פרי האדמה. ודעת
הש"ע והרמ"א נראה כסברה הראשונה:

(יד) **על** פירות שמוציאין חילני סרק מנדיבין שהכל משום דלא חשיבי לנדיב עליהן
בפה"ע. (לא) והוא דוקא במינים גרועים הרגילים להיות בעצי יער כגון
תפוחים קטנים ואגסים קטנים שאינם ראויים לאכילה שפיר כ"ב לכל בני אדם
והמה אכילה דחק קצת. אבל פירות הטובים לאכילה שפיר לכ"ב אדם. ודאי דפירות
גמורים הן ואע"פ שגדלין על חילני סרק ברכות בפה"ע. לפיכך על אגוזים קטנים
הנלקטין מעצי יער שקורין האזיני"י נ"ם ומנדיבין בפה"ע. על דגש הזב מחזורי' ומנדיב
עליו שהכל. וכן ע"כ משקין היוצאין מכל מיני פירות חוץ מזוחים וענבי' יו"ד שהכל;
(טו) (נ) **על** פירות האילן אם יודע בהם שהם עיקר הפרי מנדיב עליהם בפה"ע.
ושיודע שאינן עיקר הפרי בפה"א. ואם בדרך על פרי העץ נקרא פרי

האדמה

מנחת עני

ודאי אין לנדיב על הנשמים אע"ג שנותנין שם טעמא כי לא נאן שם אלא לחזק הקדירה
והעיקר הוא הפרי. ופשוט היא לדעתו וכן החכהג עכ"ל: (כט) בשמים שחוקים ומעורבים בלוקר.
ודאי דאם אינו איכל הנשמים אלא לרסוחה. והעירוב עם נוקד הוא רק שיהיה נאסחי לאכול כי
עלעדי הלוקר אי אפשר לאכול כלל ונאסח אף אחר העירוב הוא מאכל רע וגרוע אלא שכות לו קצת
לאכילה. בשביל שחוקת הלוקר. וע"ד שאנו איכלים שקורין ווערי"ם קרא"ט מעורב בדגש. ע"ז הדרך
ודאי דאינו מנדיב כלל לא לפניה ולא לאחריה אפי' נאכלו מעורב עם נוקד. דהא הנשמים מקלקלין
להלוקר כמו שהזכרנו קרי"ט מקלקל להדגש והרי אינו נהנה. ואפשר דכפי האין גוואל
להקטיר על עצמו יקח מקודם טעם נוקד או טעם דגש בעלמו וינדיב עליו ואח"כ יאכל
סממנות דבזה ודאי יוצא ידי הכל. וכן אפי' אם נהנה שפיר מן המעורבות רק שאין
נדיבאים רגילין כלל באכילת מעורבות כוח ואין עושין לעולם מעורבות כוח לאכילה כלל אלא לרסוחה.
ודאי דאינו מנדיב על המעורבות אלא שהכל וכמו במרחקת שאין נדיבאים רגילין נו דלעיל
סעיף י"א. אלא ע"כ דהנשמים שחוקים דכאן עיירי רק על דרך הזנגביל עם נוקד שכתבאר
אשר. דהוא מאכל נדיבאים ורגילין בה כמו שכתב הנ"ל הנאחי לעי' בס"ק כ"א. והעיקר הוא
לדעתא דהזנגביל והיינו שאחר שערבנו ותיקנו בלוקר הרי נהנה שפיר מן טעם הזנגביל בעלמו
ואוכלין אותו לסיסום וסיווק הלכ והרי נהנה שמונו כמו שכתב מחזיק י"ג וכל דבר קזק.
הלכך לא דמי לסיסין שנאמנה מחמת נשך דלעיל ס"ק י"ב. ולפיכך כשהן ע"ז הדרך מנדיבין
רק ברכה הנשמים: (ל) על פירות הארץ. וכן הסעיף שלאחריה שם בטור וש"ע ס"י ר"ג.
ועין בגי' ובדרישה כאן: (לא) והוא דוקא. כן כתב הט"ז והח"א שם. וכתב עוד הס"א
שם בס"ק א' דיש סין פירות שגדל על חילן הנקרא קאליני"ם ודרך אכילתן שאין אוכלין
סקליתם והגרעין אלא שדלגלין אותן חורקין א"כ אין לנדיב אלא שהכל ומשום דאין לנדיב אלא על
ששקים אמתם וכדלעיל גבי קנים שחוקים של נוקד שנסיף י"ב עכ"ל הס"א: (לנ) על פירות האילן.

ל

האדמה יצא. אבל אם בירך (לג) על פה"א בפה"ע לא יצא לפיכך אם הוא מסופק בפרי אם הוא פרי העץ או פה"א. וכן נפרי חילן שהוא מסופק בו אם הוא עיקר הפרי או לא בספק שניהן הרי זה מנכר בפה"א. וכל פרי שאינו יודע מה הוא מנכר שהכל (לד) ואפי' לכתחילה דביון שנוספק כדענר דמי :

(טז) **ער** חלו מנכר שהכל (לה) על דבר שאין גידולו מן הארץ כגון נשר דגים נשים חלב גבינה. ועל פת שעופשה והנשיל שנשנה צורחן ונחלקלקלין קצת אבל עדיין ראויין לאכילה קצת. ונבליח שהם תמרים שנשלים ושרפוס החום ויבשו ועל הגובאי. ועל כוניהין ופטריות לפי שגדלים מן האויר. ועל קירא והוא הניחוסף בענפי הדקל ובשנה הראשונה הוא רך יראוי לאכילה ואח"כ מחקשה כעץ. ומאוס דלא נטעי אינשי לחילן אדעתא לויכליה כשהוא רך ולא פרי הוא. וכן כל כיוצא בזה כגון לולבי גפנים. וכן שקדים הנחתיקים כשהן קטנים שאוכלים אותם (לו) כשהם רכים בקליפיהם. ועל חזית והוא תבואה (לז) שלא הביאה שליש. ועל סכר תמרים ושכר שעירים ועל נוי שעורים שונשלים לחולה. ועל דגש דבורים. ועל עשנא דדגרא (לח) שאין נזרעין דביון דלא זרעי להו אינשי לא חשיבי פרי. ועל שנת שקירין עני"ם יעל כיוון שקירין קיומ"ל ועל כסנור. (לט) דלטעמא ענידי ולא לאכילה. ועל החיוון שעירבו נמים שראוי לשמות. ע"כ מנכרין שהכל :

(יז) **ער** הירקות מנכר בפה"א ואפי' בשלם. וכן כל פירות וקטניות שטובים חיים ומבושלים. ומנכר עליהם לאחר ציטולם כנרבתם הראוי להם קודם שנישלים

מנחת עני

לי הש"ע סוף סימן ר"ב וריש סיר"ו: (לג) על פה"א בפה"ע לא יצא. דאומן הגדלים על החילן ומנכר בפה"א מאוס דלא נגער פרי או שאין עיקר הפרי בזה אם בירך עליהן בפה"ע יצא. לי המ"ל שם ריש סי' ר"ו: (לד) ואפי' לכתחילה. כי הנ"י בשם החוססת סוף סי' ר"ד. והתנ המ"א סוף סי' ר"ב. דכל הספקות שאמרנו היינו אחר שלמד אלא שמסופק בענינו. אבל אם הספק עומד שלא לעד לא יאכל עד שילך אלל חכם ללמדו ברכות עכ"ל: (לה) על דבר שאין. הסעיף כולו לי הטור והש"ע סי' ר"ד: (לו) כשהם רכים בקליפיה' ולא דמי לנוסר שטנכרין בפה"א. דשאני התם שהוא פרי יחש אלא שאינו נגער. עש"כ כאן דהבא עיקר אכילתי הוא הקליפה המיבנה ולא נטעי להו אינשי אדעתא דקליפה. הש"א שם בשם הרשב"א: (לז) שלא הביאה שליש. ומאוס דלא נגער פרי נחמי לה חד דרגא ומנכר שהכל. כטו גבי נוסר. וא"כ הוא הדין לכל פרי האדמה דלא נגר פריא מנכר שהכל. לי הש"א שם. ולענ"ד נראה והטעם הוא מאוס דלא נטעי להו אדעתא דהכי כלל. וכן מפורש שם בעירובין כ"ח דנזרעין לאכלן ירק נטלה דעמו אלל כל אדם עכ"ל הגמ'. אבל נפרי האדמה דנטעי להו קצת ואע"ג דעיקר הנטיעה אדעתא דהכי נראה דמיטע מנכרין בפה"ע. דלא מחלקין בין נטעי לנטעי ולומר דנחמי לה חד דרגא אלא דוקא נפרי העץ שהוא קשיב. אבל נפרי האדמה דלא קשיבי כ"כ ואי אמרינן נהן דנחמי לה חד דרגא הרי נרבתה שהכל. והא אפי' לא נטעי לה כלל ג"כ נרבתה שהכל. הלכך אפי' נטקוס דנטעי לה רק קצת להכי ע"כ יש לה משיבות קצת לנרבתה שהיא פה"א. וכן משמע שם בגמ' דאמרינן דרב דאמר דמנכר על חזיו בפה"א הא למחר דאמי רב לנבל וחיי דאכלי להו שם ע"כ. ואע"ג דנשם ננבל ודאי דכל עיקר הנטיעה היא לכשינטור אלא ע"כ דננבל נטעי להו כמי קצת לאכלן חזיו כנלע"ד: (לח) שאין נזרעין. והו דוקא בעשבים דלא חשיבו לאכילה. אבל אומן הסירות שגדלין על האדמה שהם טובים אסיר לאכילה. כטו מה שאנו קורים יאגידים שאינן עשבים נזרעין וכיוצא בהן ודאי מנכרין עליהן בפה"א אף שאין נזרעין. וכ"כ לעיל סעיף י"ד גבי חילני סרק וכ"כ הט"ו כאן: (לט) דלטעם ענידי. ולא דמי לנשפים ינישים דאין מנכרים עליהם כלום. דשאני התם דלא חזיון לאכילה בעיניהו כלל דהא האוכלן ביוה"כ פטור. עש"כ עני"ם ואינינר דמחוקין לחיד ונהנה מהן ופשיטא דהאכלן ביוה"כ חייב לכן מנכרין שהכל. אבל ע"כ פלפל וחננל רטוב נחמן לאכילה ע"כ

ספר אהבה הלכות ברכות

שנישלים אבל קרא וסילקא וכרוז וכיוצא בהם (מ) שטובים מבושלים יותר מחיים. כשהם חיים מנרך שהכל ולאחר ביטולם נפה"א. ותומי וברתי. כשהם חיים נפה"א לאחר שנישלים שהכל. דמחשבי נשתנו לגריעותא. אפי' בשלם עם נשר וגשתנחו אין

מנחת עני

ען ענים וכעין ולפיכך מנרכין עליהן פה"א וכלן שהכל ט"ו וע"א שם: (מ) שטובים מבושלים יותר מחיים. זה הסעיף כולו מע"ל ה"ע שם"י ר"ה. וכתב כאן הע"א סק"ג ח"ל. ולי רבינו יונה שאין נאכלין חיון מנרך כשהן חיון שהכל ע"כ. משמע אבל כשהן טובים חיון אע"פ שהן יותר טובים כשהן מבושלים ע"פ מנרך חיון נפה"א. וכן המנהג לנרך כליל פסק על פיסטיו"ל נפה"א אע"פ שטוב יותר מבושל ע"י. וכן משמע סי' ר"ב סעיף י"ב. וע"פ אפשר דנפסטי"ל כו' עכ"ל הע"א. ומה שכתב וכו' סי' ר"ב סי' ר"ב היינו של' הע"ע שם ואם אין דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים כשהם חיים מנרך שהכל ומבושלים נפה"ע עכ"ל הע"ע שם. משמע ג"כ כע"פ רבינו יונה דדוקא שאינן ראויין חיון. כן הוא דעת הע"א. וכמו כן יש לדקדק עוד במ"ש כאן ואפי' נבשלים דהרי ע"כ סי' ר"ב כאן דהן טובים מבושלי' כמו חיון דאל"כ הא גבי תומי וברתי מנרכין במבושל שהכל. וא"כ מאי זה ל' ואפי'. פשוט הוא לעיור על הירקות בין כי בין מבושל נפה"א. ותו מאי זה שפסק וכן כל פירות וקטניות שטובים כו'. ועסיים אבל קרא וסילקא כו'. ככה הוא לה לעיור אבל כשהן טובים מבושלים יותר כו' דהוי קאי אכולם בין הירקות בין אפירות וקטניות. לכן נראה לעכ"ד דנכונה גדולה שינה הע"ע לשונו כאן שלשונו שם"י ר"ב וגם כתב לשונו הכל בדיוק היטב. והוא דתוספת נגס' ל"פ ע"כ. בד"ה ששכח לה בתומי כו' כתבו שם ח"ל וסיהו הרב אלפס פסק בשלקות דאשתנו לגריעותא ע"י ביטול אומר נפה"א כרב נקטן וכו' קייא בר אבא דאמרי שלקות מנרכין עליהן נפה"א ובכל שלקות סיירי אף באותן דמשתכחי לגריעותא כו' עכ"ל שם. וכן פסקו הגאונים הרי עכ"פ לריבין לומר דיש חיוב מעלה גבי שלקות של ירקות אשר הירקות קאובין יותר בשלקותן שללקות פירות וקטניות. דמשום הכי סובר הרב אלפס אף דנכ"ע נכשתנה לגריעותא קיימא לן דנקמתי לה מנכמתא ע"פ שאני גבי ירקות דהשילוק והביטול הוא קשיבות גבייהו והרי מקמתי קשיבות השילוק המה נאמרים בברכתן. וחלי כן לריבין להסביר טעמא דרב אלפס והגאונים. וטעם ראיה גדולה לדברינו אשר בכל מי שלקות שנעולס ברכתן שהכל ובמי שלקות של ירקות ברכתן נפה"א כמו על הירקות עליון. וכעצומא לקמן בפנים בסעיף אחר זה. והוא טעם דכ"ע אין דרכן בירק אלא בשילוק וביטול ולהכי דרך הביטול והשילוק הוא קשיבות גבייהו. אבל התוספת ואחר פוסקים סבירא להו דע"פ לריבין אפי' גבי ירקות שיהיו טובים לאכילה בביטול ובשילוק ובלאו הכי אינו סועיל קשיבות הביטול כלל כי מאי לי בכך דכ"ע שלקי להו כיון דסוף סוף אינן טוב לאכילה ונשתנו לגריעותא. זה הוא החילוק שבין הרב אלפס והגאונים. ובין התוס' והרענ"ס דג"כ פוסק בדעת התוספת. ולפי זה מי כהחכם יודע פשר הוא רבינו הגדול נש"ע. ובעיקר הדין פוסק כהרענ"ס והתוס' והרא"ש ואחר הפוסקים ונעם שאינו נחפז בדבריהם נוטה לדעת הרב אלפס והגאונים. כי סוף סוף עלינו דהשילוק הוא קשיבות לגבי ירקות. וזה הוא דבר הפסד. כי כבר נעלם בדרך אכילה ג' עינים. אכילת דק ואכילת בינוני ואכילת טוב ובדאי אינו נקרא נשתנה לגריעותא אלא אכילת דק אבל לא אכילת בינוני: והנה גבי פירות שכל עיקר דרכן לאכילה הוא כי והרי אכילת כי הוא קשיבות גבייהו. הלכך דוקא כשהן טיבוס מבושל כמו כי ע"פ אזי מנרך ברכתן אפי' נבשלים. אבל באם כשהן כי יותר טוב אף דגם בביטול אינן אכילת דק אלא אכילת בינוני והרי לא הוא נשתנה לגריעותא ע"פ נבשלין מנרך שהכל וטעם דלגבי פירות אכילת כי הוא הקשיבות. וכן גבי פירות אפי' כשהן מבושלים יותר טוב ע"י ע"פ כ"י שאינן חיון אכילת דק הרי הן נשארין בברכתן וטעם קשיבות כי דגבייהו. אם לא דנחין הן אכילת דק ועיקר אכילתן הוא בביטול דאז כשהן כי ברכתן שהכל. ולפיכך נסי' ר"ב סעיף י"ב גבי פירות דייק רבינו נש"ע וכתב ואם אין דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים כלומר דחיון אינן נאכלין כלל אלא דרך דק דאז ברכתן שהכל. אבל כשהן נאכלין סתם גם חיון אפי' כשהן מבושלים הם יותר טוב ע"פ נשארין בברכתן וככ"ל. וכן לפיכך כתב הרע"א נסי' ר"ב סעיף ק' אפי' גבי קטניות ח"ל או שאינן טובים מבושלים בחיון מנרך שהכל עכ"ל משמע דאפי' אינן אכילת דק מבושלין והרי לא נשתנה לגריעותא ע"פ מנרך שהכל טעם קשיבות דמי וכמו שכתבתי. וכ"ז בפירות וקטניות

(מא) אין השבח מלד עומן אלא מחמה הבשר סנהם. והלפת כשהוא חי מנרד עליו שהכל. ואם היא מבוסל או כבוס בחימוץ או בחרדל כפה"א :

על

מנחת עני

וקטניות. אבל בירקות הוא כהיפך. והוא דגני ירקות כל געקד דרכן לאכילה הוא דרך שילוק ובישו' והרי השילוק והבישו' הוא החשיבות גביהו. הלכך אפי' שהן טובים חיינ יותר ממושל' מ"מ כ"ז שאינן נבשלין אכילת דחק הרי ברכתן אף נבשלין פה"א ומשום חשיבות שלקות דגנייהו. אם לא נבשלין מנושלין הן אכילת דחק ועיקר אכילתן הוא רק חיינ כמו מוסי וכרתי דלן נבשלין נשמתו לגריעותא ומנרד שהכל כדעת החוס' וכן כשהן מנושלים יותר טוב מחיינ אף דגם בחיינ אינן אכילת דחק אלא אכילת בינוני כיון קרא וסילקא מ"מ החשיבות שלקות דגנייהו משוינן לגריעותא כשהן חיינ והלכך כשהן חיינ מנרדין שהכל. ולפיכך כאן נס' ר"ה גבי ירקות דייק רבינו בש"ע וכחז על הירקות מנרד פה"א ואפי' בשלם. וכל' דאפי' שהן חיינ יותר טוב דהרי גבי פירות כבי האי גוונא מנרד נבשלין שהכל אבל כאן גבי ירקות מנרד פה"א אפי' נבשלים ומשום חשיבות שלקות דגנייהו. ובאמת כבר נמלא זה הדין גם גבי פירות וקטניות לנרד אף נבשלין פה"א אלא דננן לרד להיות הבישו' טוב מעט שזה נשוא כעו קי. והוא שכתב הש"ע וכן כל פירות וקטניות שטובים חייס ומנושלים. כלום' קי כיוצא' ומנושל כמי וכן הוא הל' מפירש בתוס' הנ"ל ולפיכך דייק וכחז הש"ע אבל קרא. וסילקא שטובים מנושלים יותר כו'. כלום' אלא דיש קילוק גבי ירקות דגנייהו אם הם מנושלים יותר טוב מחיינ וכל' דאפי' גגם חיינ טובים ואינן אכילת דחק דכבי האי גוונא גבי פירות מנרד חיינ פה"א. אבל כאן גבי ירקות מנרד חיינ שהכל ומשום חשיבות שלקות דגנייהו משוינן לגריעותא וכנ"ל. אבל לא הן גבי חוסי וכרתי דשם נבשלין חיינ אכילת דחק סמך והרי לא מהני להו החשיבות שלקות וברכתן גבישו' שהכל. הן נראה לקוסר דעתי הנכון והנרד כונת דעת הש"ע. ואחר העיון היטיב הדק נראה דאף גם דעת התוספת נענמם דעתם ובוכתם הן הוא. וכל מה שכתבנו הוא מפירש בדבריהם. וז"ל גם ובראין הדברים שכל דבר שהוא כ"כ טוב מנושל כמו קי וקי כמו מנוש' כמו מיני קטניות וכן תפוחים. יש להן ברכה ראשונה (גבישו' ואפי' נפירות) שכל' חיינ מנושלין כמו חיינ (כלום' מעט שזה נשוא) וקרא וסילקא וכרוז וכיוצא בהן (כלומר יב' שחר ירקות זכ' ילא) שצדין יותר מנושלין כשהן חיינ יונרדין שהכל ומנושלין פה"א. וכן אותן ערסוכים ומנושלים (כיוצא וכן גבי פירות) שאינן ראויין לאכלן חיינ (כלומר דוקא שאינן ראויין והן אכילת דחק) כמו מנושלין (הרי ג"כ) בתחילה מנרד שהכל מנושלין פה"ע. אך אותם ערסוכים שקוריים לומבירד"א' (כלום' שהן נאכלים חיי שלא נדחק ואפי' שח"מ שכתבן מנושלים הם יותר טוב) מנרד עליהן פה"ע אפי' בתחילה. וכי"ד המתקלקל בבישו' כגון תומי וכרתי וכיוצא בהן (כלומר וכן שאר מיני ירקות ובעינן דוקא שמתקלקל בבישו' אבל לא שיהיו חיינ רק יותר טוב) כשהן חיינ מנרד פה"א ומנושלין שהכל עכ"ל התוספת איה נאית מלבד מה שהן בתוך עגילים (כזה) הרי מנואר ומפורש סמך ככל מה שכתבתי. כנלע"ד לנכון. לפי זה שלאטין וטחורין. שנאכלין רק חיינ ומנושלין נשמתו לגריעותא. דינן כמו תומי וכרתי ומנרדין כשהן חיינ כפה"א ומנושלין שהכל. וכן כללים דינן כזו תומי שהן שומין. ברוב כבוס שקורין זאזיר קרויא"ט. דרכו לאכלו בין חיי בין מנושל וגם הרי טוב לאכילה חיי כוונסול ולכן בין חיי בין מנושל מנרדין פה"א. סי"אריין ריב"ן הוא חיינ לפת הנזכר בש"ע ואפי' משיבים חיינ ח"מ מנושלים הן יותר טוב ועיקר אכילתם הוא כמנוש'. לכן חיינ מנרדין עליהם מכלל ומנושלין כפה"א. ונכולן פוסק הן הע"ז והע"א ועמק ברכה. קטניות יבש כשהן חיי שהכל קטניות חיי נעידן ירוקין שקורין ארבי"ס שומין. אותן הנזרעים בגינות לפני ארים והן טובים מאד חיינ לאכילה והרי דמנרד כפה"א שכבר בארנו דנקטניות שמלד עלטו אינם לריבין לנטעי כלל ואפי' לא נטעי להו כלל. אבל אותן הנזרעים בשדות ודאי אינם טובים חיינ כמו מנושלים הרי אפי' דיש להן חשיבות דחי כמו פירות דלע"מ חיינ דאינן טובים שפיר לאכילה לה"כ אדם חיינ לריבין לקטניות דנטעי. ולפי שברא' מנהג עולם דלא זרעי להו אדעתא דהכי כלל לאכלן חייס לכן ברכתן שהכל. אבל בעודן ירוקין מנושלים ודאי דמנרד פה"א דהן טובים שפיר וזרעי להו נמי להכי : (מא) אין השבח מלד עלטו. עיי' לעיל סקי"ב גבי אגוז גמור הסעוגן בדגש :

על

ספר אהבה חלכות ברכות

(יח) (מז) על המים שנישלו בהם ירקות. מזרז על המים לבד הנזכר ענמה שמזרז על הירקות ענמן. אע"פ שאין בהם אלא טעם הירק. (מג) ועל מי סחטן של ירקות אינו מזרז על אותם משקין אלא שהכל. ודוקא במי ירקות. אבל מיס (מד) שנישלו בהם פירות אע"פ שנכנס טעם הפרי במים. אינו מזרז על אותם המים אלא שהכל. והרא"ש כתב דאפשר שאם נכנס טעם הפרי במים מזרז בפס"ע כמו במי ירקות. וזהו דוקא בבישול. אבל (מה) במשקים של כל מיני הפירות בין היוצאין מאליהן בין שסחטן או כתשן וכן דבש הזב מתמרים כדב בארנו דעל כולם מזרז שהכל חוץ מזיתים וענבים לבד. וכן אפי' בבישול והיינו (מו) על שבר המרי' (מז) ושבר שעורי'. ועל מי שעורי שמנשלי' לחולה מזרכי' שהכל וזמשים

מנחת עני

(סנ) על המים. ל' הא"ע נס"י ר"ה סעיף ב' וג'. ודין זה במי ירקות הוא פשוט מדינא דנמרא וכל הפוסקים. ואין חולק בדבר אלא דנטעט' חולקין הרשנ"א והרא"ש. דהרשנ"א סובר דדוקא בירקות אבל לא בדבר אחר שנשלה. ומשום דכל עיקר הטעם לבד על המרק לבד ברכת הירק. הוא לפי שעיקר דרכן של הירקות הוא למשלקינהו והלכך אמרינן בהו דמי עליקה כמותן. ולפיכך בדברים אחרים שאין דרכן בשליקה כ"כ אין מי עליקה כמותן. וכן נראה דעת הרמב"ם שכתב בפרק שזי"י ח"ל. ירקות שדרכן להשלק. שלקן מזרז על מי שלק שלהן בפס"ע. והוא שלקן לשמות מימיהן. שמימי השלקות בשלקות במקום שדרכן לשמותן עכ"ל. והרא"ש סובר דלאו דוקא ירקות. וכתב ח"ל וטעמא דמיא דשלקי בשלקי פשוט דיניקא ביטולם בשניל הירקות הלכך כיון שכתבו הירקות טעם בהו הילכיס אחר הטעם. ואפי' אם נישלו הירקות לזורך מימיהם לבד כמו לרפואה. ע"ע כיון שכל העולם עושלין אותם לאכילה. לא נשתנה ברכת המים בשניל זה שמנשלים עתה לרפואה. ואין החולה לריך לאכילה הירקות עכ"ל. ולקמן בס"ק מ"ח יתברר כונת דברי הרא"ש האלו על בריין והלכך לדעת הרא"ש אף בשאר דברים הולכים אחר הטעם. ולפיכך כתב דאף בפירות שנשלין שאם נכנס טעם הפרי ענמה. וזהו שכתב הטור והש"ע כאן. לשון אע"פ שאין בהם אלא טעם הירק. ולא העתיקו ל' הרמב"ם בדרך הש"ע תמיד. כדזה שדעתם ביטה לדעת הרא"ש ומה שסתם הש"ע בלשון נבי מי נישול פירות כהרשנ"א. הוא משום דבבולס יולא בנכרת שהכל. ולכן באמת נבי מי נישול מאכיס. כתב הש"ע נס"י ר"ב דלענין ברכה אחרונה הירא שמים לריך ללאת גם לדעת הרא"ש: (מג) ועל מי סחטן. כזה גם הרא"ש מודה. דמידי דהוה כמו משקים של פירות. והטעם יתבאר לקמן: (מד) שנישלו בהם פירות. ל' הש"ע בסיר"ב סעיף י'. והוא דעת הרשנ"א וכתב ח"ל ולא דמי למי ירקות דהנהו כיון דרוב אכילתן הוא ע"י שליקה מי שליקה כמותן. הא כל מידי דלית דרכיה לטשלק ולא למשטט אלא למיכליה בעיניה נהנהו לא אמרינן שיהיו מימיהן כמותן עכ"ל הרשנ"א. וכתב המ"א בסיר"ב סקב"ב. ולפי זה משמע דבפירות יבישים לכ"ע ואפי' להרשנ"א מזרכין על מי שליקתן בפס"ע. דהא אין דרכן אלא למשלקינהו. אבל באמת כ"ע דמשמע דעת הרשנ"א צמה שאמר דדרכן למשלקינהו. כלומר דמשיקרא נטעי להו אדעתא דהכי למשלקינהו. וא"כ פירות דלא נטעי להו אדעתא דהכי אע"פ שינשן אפי' לח מהכי. עכ"ל המ"א וכן נראה דהנריס כדעת המ"א דהא רוב דרך נבי אדם בפירות לאכלן מי ולא ליינשן. ואפשר דנפלאמיין הוה ל' נטעי אדעתא דהכי לפי שדרך הרבה ליינשן. לכן נראה דקידם שתיית המרק של פירות יבישים ינרך על הפירות ענמן מחילה וזהו יולא ידי הכל. וכתב גם הט"ז ח"ל ואין לומר הא חנן פסקינן דנכל אחר עיכיס חנן מחשבת אזלינן בתר הרוב ואפי' כתערב ב' עיכיס בעין וכ"ש הש"ע בסיר"ב דאפי' אורז נמין אחר. אם המין אחר הוא הרוב מזרכין בנכרת אותו המין. ומכ"ש כאן דהמים לגבי פירות הן הרוב וגם אין כאן בעין אלא טעם. והרי אין לריך לבד אלא שהכל. וי"ל דשאני נבי מים דמיא בעלמא הוא ואין להן קשיבות אפי' נד טעם הסרי לבד עש"כ נב' מיכין. דלכ"א יש לו טעם שלו הלכך אזלינן אחר הרוב עכ"ל הט"ז שם. וכן כתב הט"ז בסיר"ה סעיף ב': (מה) במשקים של כל מיני הפירות. שם נש"ע סיר"ב. והטעם יתבאר לקמן: (מו) על שבר מעורים. שם נש"ע סיר"ד סעיף א': (מז) ושבר שעורים. כתב הרא"ש ח"ל וא"כ בשבר שעורים אשאי מזרכין שהכל והלא

השעורים

(מח) ונמשקים ושכר אף הרא"ש מודה. והא דבמי בישול ירקות מזכירין על המים כזכרת הירק

מנחת עני

השעורים עיקר ועשתי לעילויא. וי"ל דאית להו עילויא אמרינא בכת א"כ כיון שהמסקה כלול עיקרו ע"ג המים הוא. ולא דמי להא דאמרינן כל שיש בו מה' היצין לפי שאין באן כי אם טעם בעלמא מידי דהיי' אשתיה' דאשרי' דעל רבה שהכל עכ"ל הרא"ש. מה שכתב אי כמי מים דאף דאית להו עילויא בפת מ"מ הרי גבי ה' מינין יש ארבעה מדריגות לענין ברכה וכאשר בארנו בפ"ב. וא"כ הרי אחר המעלות נחמי לברכת ב"מ. לכן כתב אי כמי כו'. ונראה שאבאר לקמן בס"ק שאח"כ יתבררו כיצד דברי הרא"ש שנבאין על בורין: (מח) ונמשקים ושכר אף הרא"ש מודה. ואע"ג דהרא"ש בעלמו פוסק דאוליכין בחר טעמא מ"מ שאני משקים לפי שמסקה אין לו טעם הפרי כמו שיש למרק טעם הפרי ע"י בישול. כן כתב הרא"ש. והקצו המ"א והט"ז דאם כן להרא"ש מאי שנא שחר תמרים דהוא גם כן ע"י בישול ממי פירות שבשולן. ואפשר דשאני מי פירות בבישול שנגע טעם הפירות במים. משא"כ בשחר אין טעם התמרים והשעורים כרגשין בלל אלא טעם אחר לגמרי ב"מ. ומהר"ם כתב דנמי פירות שנשולן מ"מ שיהיו ענינים ביומר ויש בהם עמדות מחמת השלקות. כן כתבו המ"א והט"ז שם בסיר"ד. והנה כל התירושים האלו כולן נראו לדברי בריאות. וסי יתן והיה כל עם ה' נביאים להאמין דברי בריאות באלה. וגם על תירץ הרא"ש בעלמו שיש לדבריו יסוד מן הגמ' שאמרו מסקה זיעה בעלמא. גם כן כנר הקשה הט"ז בתוס' גדולה. וכתב דדברי התלמוד הן במסקה היולא מאליו. אבל דה"ל ע"י כחית' ובחית' הרי הדב' נרא' לעיני' ומורגש להשכל אשר נסדעיה ובחיתה. ואלא חזש כח וגוף הפרי כמו בבישול ואפשר עוד יותר עכ"ל הט"ז שם בס"ר ר"ה וגם בס"ר ר"ב. ובאמת שם בס"ר ר"ה רוצה לקלוק על הטור והט"ז ע"כ. ומעתה נביכים אנחנו בתוס' גדולה על הרא"ש דלדעתו מאי שנא שחר תמרים. ומי סתמן של ירקות. ומי סתמן של פירות. מן מי ירקות ומי פירות שעי' בישול אבל אחר ברור האמת לאמתיה הדברים נכונים מאד דהרי זה כלל גדול בברכת הנהנין שכל הנרכות הפרטיות לא נחזקו ע"כ מין וטעם. לא בשנהנין מענה דרך מעלה וענינה הראשון לעינותא. וכל' שרוב בני אדם נהנין מענה דרך כך. וכמו שאמרו בשענין לאכלן קיין יותר ממנואל הרי ברכתה הראוי' לה היא רק כשהיא חי. וכשנכנס לאכלן מנואל יותר. הרי מזכירין ברכתה רק במנואל. אבל נכשתנה ממעלתה לגרועותא. כמו בשטובה לאכול חי יותר. ואכלה מנואל. ואע"כ שגם בדרך מנואל נהנין ממנה. מ"מ כנר נחמי לה דרגא ממעלתה הראשונה ימי אין מזכירין איתה ברכה פרטיות הנתקנה לה. לא ברכה אחרת שלמטה הימנה כמו שהכל יכילא. וכבר נמלא דינים רבות בש"ע הכל סינינים על היסוד של זה הכלל. וכאשר כבר כתב' רבות מהם לעיל בפ"ב וגם בשאר הפרקים. ומעתה יתבאר כל דברי הרא"ש וכל פסקי הש"ע על הנכון האמיתי. והוא מה שפסקו דע"כ התשקין של כל מיני הפירות אס"י במסותן וכתשן מזכירין שהכל מין מיתים וענבים. היא מים דכל מיני הפירות עיקרן הוא לאכילה ולא למסקה. יהי במסותן או כתשן אין הפרי ראוי עוד לאכילה כלל לא נעשה ממנה מסקה. יהי נחמי לה ממעלתה הראשון שהיא לאכילה וכשתנה לגרועותא למסקה. לכן אין מזכירין עוד ברכה עומה אלא שהכל. ונזמים וענבים הוא נהיסק שיעיקרן היא למסקה ולכן נעשין מסקה הרי כשתנה למעליה. אבל משא"כ במי ירקות שכתבנו דשם עיקר הבישול הוא רק לאכילה והיינו לאכילת הירקות שאינן באכלין לא בבישול. וכיון דיש במרק ג"כ טעם גמ' מהירק והירק כאלו עם המרק. הרי המרק שייך ממש לאכילת הירק והוא כמו חלק ממנו והרי גם בהמרק יש חשיבות אכילה. ולפיכך אפי' משך המרק מן הירק איבולא דאפרת הוא והיה לה ממש כמו מפרש חלק מגוף מאכל התבשיל. ולכך שפיר מנכר אפי' על המרק לנר ברכת הירק טעם. ולפי שכן יש על המרק שם אכילה ולא שם מסקה שהרי היא חלק מגוף המאכל הירק שהוא עומד קיים בקשינותו. והן הן הדברים שכתב הרא"ש הנאמתי לעי' בס"ק מ"ב ח"ל וטעמא דמיא דשלקי בשלקי. ומשים דעיקר ביטולם בשול הירקות הלכך כיון שכתבו הירקות טעם נהן הולכין אחר הטעם כו' עכ"ד. להכאורה הדברים תמוהים מאוד. דמאי זה טעם ומאי זה ל' הלכך דאדרבה כיון דעיקר הבישול הוא רק בשול הירקות עלמין ולא בשול המרק ודאי דאין ראוי לילך אחר הטעם אלא הן הדברים אשר דברנו. ובלומר דעיקר מיא דשלקי הן רק בשול הירקות כי ודאי דא"א להתבשל בלא מים והלכך כיון שיש נהן טעם הירק הרי הן כמשנין

ממש

ספר אחבה חלכות ברכות

מנחה עני

משה חלק מנוף אכילה הירק, וכלום' דאי לא היה נהן טעם ירק לא היה בעלמא ודאי
דלא היו שייכין לחבשיל הירק ולא היה חשיבא להיות נקרא חלק מנוף המחביל וכן מה
שכתב ואס' אם גישלו הירקות לגוך מוסיחם לגד כו'. כלומר דנזהר מן לא שייך לומר'
דמוסיחם שייך לאכילה הירק ויש בה גם כן חשיבות שם אכילה כיון דכל עיקור היה לצורך
מוסיחם והרי יש לה שם מוסקה ולא שם אכילה. לכן כתב ח"מ כיון שכל העולם מושגלן
אותן לאכילה לא נשמנה ברכת המים בשביל זה שא"ל לאכילה הירקות, וכלומר דח"מ הרי
העיקר הן הירקות והמזון שייך לה והוא חלק מנוף ולכן ברכתה כנכרת הירק עלמה. כן
נראה לסר' כונת דברי הרא"ש לאחיתתה ואין לסר' כונת הרא"ש שא"ל על דרך עיק' וטפל
והירקות הוין העיקר והמזון הטפל. דכבר סמך הרמ"א דעל הטפל לבד מנכרין שהכל ותו
דכל זמן שאוכל או שותה הטפל לבד נשניל הנאה עליוה ודאי דחיבו נקרא טפל כלל וכמו
שכתבתי לעיל בזה הם' סק"נ ע"ג וכן הוא ממש דעת חו"א נסיר"ה סק"ו נכונת דברי
הרא"ש ע"ג. ומה שכתב חמ"א שם ומרן וכתבנאלי נהן לבינות וז"ל כיון שגישל הלבינות
במנחה המרק בטל ע"ג הלבינות ומנכר גם עליו כו"מ עכ"ל. כונתי גם כן ע"ד שכתבתי
וכל' דמאס דהמזון בטל ע"ג הלבינות הרי הוא ממש שייך לגוף חבשיל הלבינות והרי הננוע
המרק כאלו אוכל חלק מן חבשיל הלבינות ומנכר רמ"א. והוא שכתב עו"ג שם וז"ל חידו דהוא
אפי' קטניות ממנכר נסח"א ולא נשגן עד שגממעי' מנכר מהכל לא ע"כ והרשב"א דינו כמהכל
עלמא עכ"ל. והרי ממש כמו שכתבתי ולפיכך מוטעם זה דגבי חי גישול ירקות כמו כן
סוף הטעם סמך הרא"ש גבי חי סירות שגממאלי דג"כ מנכר עליהן נסח"ע, ומאס דע"כ
סידי בואה הסרי שגממאלי דהיא עכ"ס טונה לאכילה במנושל דאליכ דחי יתי' טוב הרי על
הסרי עלמה מנכרין שהכל וכדלעיל בסכים וזכ"ש על חממה, וכיון דהגישול הוא בשביל
הסירות עלמן וגם יש טעם הסרי במזון מן המרק שייך להינכיל. ול הסירות עלמן והוא
לה חלק חממה ומנכרין עליה ברכת הסירות, ולפי דאמרינו סירות הן חי ירקות דגבי ירקות
ודאי כילי עלמא אין מושגלן אותם אלא לאכילה ירקות ואכל גבי סירות לפעמים
מושגלן אותם בשביל המרק לבד וחי לא שייכה לאכילה הירק והי' עניה שם מוסקה ולא
שם אכילה לפיכך גבי חי סירות כתב הרא"ש נעלמו דלמן ואסר, וכ"ו בגישול ירקות וסירות,
דהירקות והסירות עלמם עומדים וקיימים במעלמם הראשונה לאכילה והן הן עיקר החבשיל
והרי המרק בטל לגמס והוא לה חלק מנוף החבשיל ושייך בה שסיר גם כן שם אכילה, אבל
שש"כ נשכר מנכרין, דשם החמרים מתקלקלן מהכל וכל והרי החמרים נעלמם מחמרים
לגריעותא ויולאין ממורת מהכל למשקה והרי אין באן מה חבשיל הלל אלא שם משקה לבד
ונקתי לה ממדריגתה לפיכך ברכתה רק שהכל, וזו היא נכחת הרא"ש גבי שבר געורים
הנאמתי במ"ק ע"ו וז"ל ולא דמי כו' לפי שאין באן כי אם טעם בעלמא והוא לה כמו שתימא
רבה עכ"ל. ולכאורה דבריו מוסיחם מה זה שכתב כי אם טעם, הלא כל יסודו של הרא"ש
לומר כיון שגממו הירקות טעם נהן חילכים אחר הטעם אלא דוודיק בלישניה וכתב לפי
שאין באן כי אם טעם וכונתו בלישור שאין באן עוד יותר לפי שהשעורים עלמן מתקלקלן
שכל וכל ואין ראוי לאכילה כלל והרי לא נשאר באן שם אכילה אלא שם משקה לבד.
ואע"פ שהזכר כולה היא רק מחשבת טעם השעורים, ע"ו כתב חידו דהוא אשתימא רבה.
דגם שם העיק' המחשבת של האשתימא היא הקצת ונכלל זאת מנכרין שהכל כיון דאין שם
שם אכילה כלל אם כן הוא הדין נשכר, ואין להקשות מן דגם הוב מחמרים היוולאין מחליתן
דשם גם כן הסרי נעלמה נשאר עומד במעלמה הראשון לאכילה ומעמה נאמ' דזה הדגש
היה לה איכילא דאפרת מן איכל והוא לה כמו חלק מנוף המחביל ולכרך עליו ברכת הסרי.
שאני המס דמשקה היוולא מחליו הוא רק דעה נעלמא ולא הוה לה טעם גוף הסרי כמו
נכתבנאלי ותו לא שייך להיות נקרא שם חלק ושם מחביל עליה, וכן מה שכתב הרא"ש נעלמו
ושניאו הג"י נשור ש"י ר"ב, וז"ל יהרא"ש כתב אחאי דאמרינן דמיא דשלקי בשלקי ולא דמי למי
סירות דאמרינן דויעה נעלמא הוא לפי שמקין אין לו טעם הסרי כמו בגישול עכ"ל, וגם
אני הנאמתי דברי הרא"ש האלו לעיל במחילת ס"ק זה, כל כונת הרא"ש היא דלא דמי למי
סירות היוולאין מחליו וכמו שכתבתי, ובמי סירות שסמטן ובמשן דיש שם ממש גוף הסרי.
סא מן הגוף נעלמו מתקלקל ויולא ממורת מהכל למשקה ולא נשאר שם שם מורת מהכל כלל
ונקתי לס' ממדריגת' ומעמה אין מקום כלל לגודל מתיבת הט"ו דלעיל, ובמי כן מן לא
קאם עמי שלקי ירקות לסמטן, מאס דגבי חי שלקי הרי נשארים הירקות במעלמן משה

במורת

כב

[illegible]